

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo
Kmetijske družbe za Slovenijo.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 10 D na leto.
Za inozemstvo 15 D. — Posamezna številka stane 50 para.
Udje Kmetijske družbe za Slovenijo dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po naslednjih cenah: Inzerat na pol strani 3'0 D, na $\frac{1}{4}$ strani 150 D, na $\frac{1}{8}$ strani 75 D, na $\frac{1}{16}$ strani 50 D, na $\frac{1}{32}$ strani 25 D. Vsaka beseda v „Malih naznanilih“ stane 25 par, najmanj pa skupaj 5 D.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Kmetijske družbe za Slovenijo; tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Kmetijski družbi za Slovenijo v Ljubljani, Turjaški trg št. 3. — Ponatisi iz •Kmetovalca• so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

č. 2. Ljubljana, 31. januarja 1922. Letnik XXXIX.

Obseg: Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili. — Prehranjevanje rastlin. — Kmetovalci, naša živina nujno potrebuje pokladanje močnih krmil! — Gnojenje vinogradov z novjšimi umetnimi gnojili. — Razveseljivo delo živinorejskih zadrug na Dolenjskem. — Kamnilit, novo razstrelivo. — Vinski sejm na Ljubljanskem velesejmu meseca septembra l. 1922. — Iz konference drž. vinarških strokovnjakov. — Kmet.-šolski vestnik. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Uradne vesti. — Zapisnik odborove seje Konjerejskega odseka I. — Družbene vesti. — **Inserati.**

Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili.

O gnojenju travnikov z umetnimi gnojili se je že mnogo pisalo, predavalo in pripovedovalo, navzlic temu pa naši kmetovalci še dandanes ne vedo, kako važna za povišanje pridelkov na krmil so ravno umetna gnojila. Nekateri izmed njih sicer to dobro vedo, ker so pred vojno še precej gnojili s Tomasovo žlindro ali štupo in s kajnitom, toda izgleda, da so te nauke, ki so jih tedaj črpali pri uspehih s tem gnojenjem, med vojno pozabili.

Mnogi izmed njih pa poznajo samo te dve vrsti umetnih gnojil in po njih mnenju vsa druga ne veljajo mnogo, četudi jih sami niso preizkušali. Večini se pa zdi današnja cena umetnih gnojil veliko previsoka, četudi ni nič višja kakor cena pridelkov sena, živine itd., da bi si jih naročili, ne pomislijo pa, da se dandanes da z umetnimi gnojili doseči mnogo višje dohodke nego pred vojno.

Za travnike se splošno priporoča gnojiti s kalijevimi in fosfatnimi gnojili. Seveda, če se gnoji z dušikom, se doseže še mnogo večje uspehe. Izmed kalijevih gnojil sta najbolj primerna in najbolj znana kajnit in 40% kalijeva sol, ki jih Kmetijska družba ima v zalogi. Za travnike je kajnit učinkovitejši, ker v njem deluje tudi kuhinjska sol ugodno na rastline. Uspehi so z njim boljši nego s 40% kalijevo soljo. Ker je pa treba prvega potrositi več nego druge in so dandanes prevozní stroški zelo visoki, kaže bolje rabiti kalijevo sol. S kalijevimi gnojili je družba preskrbljena kakor pred vojno.

Kako pa stojimo s fosfatnimi gnojili? Tomasovo žlindro je dandanes težko dobiti, ker je Nemčija

kakortudi Češka prepovedala njen izvoz. Iz Francoske in Angleške se jo sicer že dobi, toda po ogromnih cenah, ker je razlika v valuti previsoka. Zaenkrat torej ne smemo misliti na Tomasovo žlindro.

Ali imamo pa nadomestilo zanjo?

Gotovo ga imamo, in sicer popolno nadomestilo v kostni moki in superfosfatu. Tomasova žlindra ima 17—21% fosforne kisline, kostna moka 30—33%, kostni superfosfat 18% in rudninski superfosfat 16% fosforne kisline. Vse tri vrste teh gnojil ima Kmetijska družba v zalogi. Bolje je priporočati kostno moko, ki je cenejša in ker se fosforna kislina v njej le polagoma razkrajja, zato pa učinkuje po več let na istem travniku. Če hočemo imeti hiter učinek, potem gnojimo s superfosfatom.

Opozarjamo pa, da je treba vedno gnojiti z obema vrstama teh gnojil, s kalijevimi in fosfatnimi. Po raztrosenju teh gnojil po travniku, je zelo priporočljivo, travnik podolgem in počez pobranati s travniško brano, da se gnojilo lažje zmeša z zemljo in da se travna ruša preže in omogoči dostop zraka h koreninam.

Če hočemo travam dodati še nekaj dušika v obliki apnovega dušika, potem bo uspeh tem popolnejši.

Koliko teh umetnih gnojil potrebujemo?

Na 1 ha (dva orala) travnika vzamemo sledeče množine:

400—500 kg kajnita ali 200 kg kalijeve soli,
300—400 „ kostne moke ali 300 „ superfosfata,
100 kg apnovega dušika.

Vsa ta gnojila se dajo medsebojno mešati in skupno trositi.

Kdaj je najugodnejši čas gnojiti travnikom? Od jeseni do spomladi, najbolje pa že sedaj pozimi, tudi po snegu, na vsak način pa takoj, ko sneg skopni, preden začne trava poganjati. Najbolje je takoj sedaj, če ne leži preveč snega na travniku.

Ali se gnojenje travnikov z umetnimi gnojili izplača?

Če pognojimo 1 ha travnika s 400 kg kajnita in s 300 kg kostne moke, bomo že v prvem letu gotovo pridelali najmanj 30 metrskih stotov sena in otave več, nego brez tega gnojenja. Vendar vzamemo samo 20 metrskih stotov.

I. 400 kg kajnita po 2— K je	800 K
300 „ kostne moke po 5·20 K je	1560 K
Stroški za prevoz in gnojenje	400 K

Skupni izdatki . . . . . 2760 K

20 metrskih stotov po 500 K stane K 10.000.

Čistega dobička imamo torej K 7240.

II. 200 kg kalijeve soli po 5— K je	1000 K
300 „ kostne moke po 5·20 K je	1560 K
Stroški za prevoz in gnojenje	400 K

Skupaj . . . . . 2960 K

Čisti dobiček znaša 7040 K.

III. 400 kg kajnita po 2 K je	800 K
300 „ superfosfata po 6 K je	1800 K
Stroški za prevoz in gnojenje	400 K

Skupno . . . . . 3000 K

Čisti dobiček znaša 7000 K.

To so dobički, ki nam jih da gnojenje z umetnimi gnojili že v prvem letu, toda učinek traja še drugo in tretje leto brez vsakih nadaljnjih stroškov.

Mislimo, da iz tega vsak kmetovalec lahko vidi, kolike koristi nam nudi gnojenje travnikov z umetnimi gnojili. Pri pašnikih seveda velja isto. Živinorejci, razmislite, ako ni umestno, da takoj naročite umetna gnojila za svoje travnike in pašnike.

Prehranjevanje rastlin.

Vsako živo bitje, najsibo človek, žival ali rastlina, potrebuje za svoje življenje hrane. Zanimivo je, da je hrana vseh teh bitij slična, če že ne popolnoma enaka. Toda medtem, ko živali sprejemajo svojo hrano povečini skozi gobec oziroma usta v obliki krmil, dobiva rastlina večji del svojega živčja skoraj skozi celo površino svojega telesa, in sicer v obliki ogljika iz zraka s pomočjo zelenega listja. Ostali del svoje hrane pa vsrkava rastlina potom svojih korenin iz zemlje. Živali pridobivajo ta ogljik iz hrane šele pri presnavljanju iste v telesu. Vidimo torej, da se rastline mnogo enostavnejše prehranjujejo kakor živali.

Da se v rastlini nahaja ogljik, nam dokazuje to, da se rastlina, preden izgori, izpremeni v oglje. Ko pa popolnoma izgori, ostane od nje samo še pepel. Kari je pa izgubil ogljik? Ta se je zvezal z zračnim kisikom, nastal je takozvani ogljikov dvokis, ki je izpuhtel. Tako je postal ogljik za naše oči neviden. Ravno ta ogljikov dvokis, ki je pri gorenju izpuhtel, služi zopet rastlini, da iz nje vzame za zidanje svojega telesa potreben ogljik. Zeleno listje more iz ogljikovega dvokisa v zraku črpati ogljik in ga nakopičiti v svojem telesu. Izgleda, da to ne odgovarja dejstvu, kajti lahko bi kdo pripomnil, da bi rastlina morala biti črna, ako sestoji iz ogljika. Toda

ogljik se ne izločuje sam, temveč se v listju spoji z vodo. Zmes vode in ogljika daje v rastlini ono, kar zovemo škrob, olje, sladkor itd. Razen ogljika jemlje rastlina iz zraka tudi kisik, ki ji je potreben za dihanje.

Iz zraka dobiva rastlina tudi neke druge pogoje za življenje, a ti življenjski pogoji, ali učeno rečeno, vegetacijski faktorji, sta svetloba in toplota.

Čeprav to dvoje ne moremo prištevati k hrani v ožjem zmislu besede, vendar sta tudi ta dva vegetacijska činitelja rastlini neobhodno potrebna. Kako žalosno izgledajo blede krompirjeve klice v temni kleti! Kako hudo trpe posetve v kasni pomladi, če pritisne mrz! To naj služi v dokaz, da sta za rast rastlin svetloba in toplota navnato potrebni, kakor druge hranilne snovi.

Rastlina potrebuje še druge hrane, ki je ne dobi iz zraka, temveč jo s svojimi koreninami srka iz zemlje: to so rudninske snovi, iz katerih obstoji pepel, in dušik. Tudi brez teh hranil rastlina ne more živeti. Rastlini nujno potrebne rudninske snovi so: fosfor, kalij, apno, železo, magnezij, žveplo, manj važne pa kremik, klor in natrij. Razen teh rudninskih snovi srka rastlina iz zemlje tudi dušik in vodo; le nekatere vrste rastlin t. zv. meluljčnice (lucerna, detelja, lupina, grah, fižol, bob i. t. d.) jemljejo del dušika iz zraka, toda le potom neke vrste bakterijev.

Ogledati si hočemo v kratkem rastlinske hranilne snovi, ki zemlji navadno primanjkujejo, ker jih rastlina uporablja v veliki množini.

Fosfor: Rastlina ga jemlje iz zemlje v obliki kislina. Ta prvina sodeluje pri tvorbi in razkrajanju beljakovin. Posebno veliko ga je v semenju. Fosforne kisline je v malokateri zemlji dovolj. Če se pa že tam nahaja, je pa težko raztopljiva in kot hrana rastlini neuporabljiva, zato moramo zemlji dajati fosforne kisline v dovolj množini v lahko raztopljivi obliki. Ker je v hlevskem gnoju fosforne kisline premalo, moramo ta primanklaj nadomestiti z umetnimi gnojili, n. pr. s superfosfatom, kostno inoko, Tomasovo žindro, amonijevim sulfatom itd.

Kalij: Ta prvina igra važno vlogo pri tvorbi sladkorja in škroba. V večji množini se nahaja v repi, krompirju itd., zato se tem in sličnim rastlinam mora nuditi mnogo kalija, in sicer na lahki zemlji več kakor na težki. Delovanje kalija je tem učinkovitejše, čim več apna je prisotnega v zemlji, zato je tam, kjer zemlji primanjkuje apna, treba tudi z apnom gnojiti, da bo učinek kalija uspešnejši. Lesni pepel vsebuje okrog 8% kalija.

Apno. Brez apna bi se rastlina ne mogla razvijati. Apno deluje v zemlji na razne načine. Ono uničuje razne kemične spojine, ki so rastlinam strupene in škodljive, deluje torej kemično: pospešuje posredno razvoj bakterijev in deluje na ta način bakteriološko. Končno pretvarja lahko zemljo v bolj žilavo, zbitno, in ji povečava svojstvo, da bolj čvrsto veže tista hranila, ki jih dež lahko izpira iz gorenjih zemeljskih plasti. Nasprotno pa apno zrahljuje težko zemljo in omogoči zraku lažji pristop. Razentega spaja apno majhne dele zemlje v večje kepice in pospešuje tako prezračevanje tal. V tem zmislu učinkuje apno deluje fiziološko.

Železo sodeluje pri tvorbi zelene barve rastlin, brez katere ta ne more izdelovati škroba iz ogljika in vode i. t. d. Vsak je že videl, kako oživi že porumenela trta, če jo poskropimo z zeleno galico. Železa ima zemlja dovolj.

Magnezij se nahaja v zvezi s fosforno kislino v beljakovinah, zato je tudi ta prvina rastlinam neobhodno potrebna. Njega je dovolj v ilovnati zemlji, lahki zemlji pa ga moramo često dodati z umetnimi gnojili. Magnezij

pospešuje rast rastline. Če ga je v zemlji mnogo, apna pa malo, tedaj postane rastlinam škodljiv.

Žveplo je potrebno za tvorbo beljakovin, ki ga vsebujejo v različni množini. V zemlji ga je navadno dovolj, razentega ga pa donášamo v zemljo z umetnimi gnojili, n. pr. s sadro, amonijevim sulfatom itd.

Dušik: Dušik jemljejo rastline iz zemlje, čeprav je plinaste narave. Dušik se nahaja v zemlji v sprstenini (humusu), iz katere ga izločujejo nitrificirajoči bakteriji, ki ga pretvarjajo v amoniak in nadalje v solitrno kislino, ki kot taka služi rastlinam za hrano. Samo metuljčnice jemljejo dušik tudi iz zraka s pomočjo bakterijev, ki živijo v skupinah v obliki majhnih vozlov na njihovih koreninah.

S fosforno kislino, dušikom, kalijem in apnom moramo od rastlin izčrpani zemlji vedno gnojiti, in sicer: ali v obliki hlevskega gnoja, ki ima na 1000 kg fosforne kisline 2·8 kg, dušika 5·8 kg in 5·3 kg kalija; ali pa z umetnimi gnojili, ki vsebujejo poedina ta hranila v pretežni večini, pa se zaradi tega zovejo tudi enostranska (relativna) gnojila.

Iz tega bo vsakemu kmetovalcu jasno, da mora dati zemlji tistih snovi, ki jih rastline najbolj potrebujejo in katerih je v zemlji primerno najmanj. Če torej nima dovolj hlevskega gnoja, si mora pomagati tudi z umetnimi gnojili, in sicer vsaj s tremi glavnimi: dušičnatimi, fosfatnimi in kalijevimi umetnimi gnojili. Le tako mu bo mogoče doseči največje pridelke na svoji zemlji. Inž. Sadar.

Kmetovalci, naša živina nujno potrebuje pokladanje močnih krmil!

V 23. številu lanskega „Kmetovalca“ je bil kot prvi del Gospodarskega navodila priobčen članek: „Zakaj je pričela naša živina zopet glodati les?“ Kot nadaljevanje omenjenega članka naj še opišemo pokladanje onih močnih krmil, s katerimi preprečimo propad naši živine.

Ako ogledujemo danes našo živino po hlevih, opazimo vse splošno, da je ta postala mršava, daje malo mleka, žival je postala trebušna, kar je posebno za mlado žival v mnogih ozirih zelo slabo. Temu vzrok je veliko pomanjkanje beljakovin v pokladani krmil, kar se da lahko nadomestiti le s pokladanjem močnih krmil. Ker pa naši živinorejci še ne poznajo umnega krmjenja in ker v današnjih slabih časih kaj neradi štejejo novce za nakup krmil, zato se letošnje zimo pri nas vobče nepravilno in slabo krmil, kajti živali se bašejo s prazno krmo in spomladi bo mlada živina zamorjena, odrasla pa slabo rejena.

Posebno važnost moramo v sedanjem času posvetiti ravno mladi plemenski živini. Koliko se greši pri nas v tem oziru! V večini hlevov se najde letos mlada živina v tako zanikarnem prehranjevalnem stanju, da se človeku milo stori ob pogledu na njo. Ne redko kdaj pa se še sliši — milo izraženo — brezmiselne besede: „Bo že kako preživela lakoto, saj je žival še mlada.“ Te besede so za človeka, ki si lahko predstavlja posledice lakote v bodočnosti, zelo občupljive. Kakšen zarod lahko pričakujemo od take plemenske živine? Kakšno odporno silo ima taka žival proti različnim boleznim? Taka žival se tudi pozneje ne da lahko popraviti in je za vsako bolezen veliko bolj dostopna, kakor pa ona, ki ima že od mladosti dovolj tečne krme. Posebno se pozna letošnje pomanjkanje dobre hrane pri simodolski živini.

Iz teh razlogov je nujno potrebno, da posvetijo kmetovalci posebno pažnjo plemenski živini, da ji s poklada-

njem močnih krmil zagotovijo zadovoljiv telesni razvoj. V naslednjem malo kratkega navodila o krmljenju z močnimi krmili.

Zelo važno se mi zdi opozoriti živinorejce na ono napako pri krmljenju močnih krmil, ki na eni strani krađe živinorejcu denar iz žepa, na drugi ga pa slepi z nezadovoljivim učinkom močnih krmil.

Dokazano je, da je krmljenje z močnimi krmili le tedaj uspešno, ako se njih pokladanje prične z malimi množinami in polagoma stopnjuje do predpisane množine. Ako krainimo volu dnevno porcijo, sestoečo iz sena, ribje moke in melase, v skupni množini 10 kg, tedaj prebavi žival 71 gramov beljakovin, ki se nahajajo v pokladani piči. Drugi dan pa povečajmo to množino krmil na 13 kg in prepričamo se lahko, da je žival v kljub temu, da se nahaja v 13 kg krmil več beljakovin, prebavila le 68 gramov od teh. Ostanek beljakovin je neprebavljen prešel v živalsko telo. Še večja je razlika, ako položimo tretji dan živali 15 kg krme. V tem primeru pa prebavi žival le še 65 gramov beljakovin. To bi se nadaljevalo toliko časa, dokler bi se telo ne privadilo novi množini in krmil. To nenavadno hitro povečanje beljakovin nima za žival nikake koristi in je za živinorejca le nepotreben izdatek.

Iz tega dejstva je posneti sledeče važno pravilo za krmljenje živine. **Vsako nanovo pokladano pičo, posebno še močna krmila, moramo pričeti živini v majhnih množinah pokladati, jih stopnjevat do dopustne množine in zopet stopnjevat jih zmanjševati.**

Naši mladi živini danes največ primanjkuje fosforovokislega apna. Ta hranilna snov je za jaki razvoj živalskega telesa, to je, za tvorbo močnega okostja, neobhodno potrebna; v slabi in kisli — vsled suše v rasti zastali krmil — manjka velikih množin fosforovokislega apna, katero mora vsak živinorejec nadomestiti s pokladanjem poklajnega apna. Slednji vsebuje v 100 kg 38 kg fosforove kisline, od katere je 30 kg v vodi topljive. Kakor je apno potrebno rastlini, tako je tudi važno za živalsko telo, ki povzroča tvorbo celic. Apno v živalskem telesu ne vpliva le kot hranivo, ampak se kaže njega koristni učinek tudi v tem, da omejuje neprijetni učinek razkrajajočih se kislin, dalje, da pospešuje prebavljanje in presnavljanje in s tem izkoriščanje pokladane krme. Posledica tega pa je okrepitev živalskega telesa, zdravja in odpornosti proti raznim boleznim. Pomanjkanje apna v letošnji krmil se bo marsikje pokazalo v neprijetnih posledicah kostolomnice, grbavosti in sploh šibkih kosteh. Da se temu ubranimo, pokladajmo med ostalo krmo na dan in glavo mladi živini 2—3 žlice, starejši pa 4—6 žlic poklajnega apna. Zelo važno je poklajno apno za mlada praseta, katerim naj se poklada med pičo 1½ žlice na dan.

Močno krmilo, katerega je Kmetijska družba zadnji čas razpečala več vagonov, je **ribja moka**. O tej se živinorejci, ki jo že dlje časa pokladajo, jako povoljno izražajo. Ako se živini poklada ribja moka, je nepotrebno dajati še posebej poklajnega apna, kajti ribja moka vsebuje poleg 50% beljakovin še 30% neobhodno potrebnega fosforovokislega apna. To močno krmilo se poklada mladi goveji živini na dan in glavo po ¾ kg, starejši po 1¼ kg.

Posebno važna pa je ribja moka za prasiče. Mladi pujski, ki se odstavljajo, naj vsekako v začetku dobivajo posneto mleko in z 8 tednom naj se jim prične pokladati ribja moka. V pričetku ne ugaja pujskom duh in okus ribje moke, ko pa se nanjo privadijo, jo pa slastno žro. Pokladati se jim naj prične po 3 dekagrama in

ko se jo privadijo na dan po 10 dekagramov. Ta množina se sme do 5. meseca zvišati do 25 dekagramov. Pujski, ki so določeni za plemo, z dopolnjenim petim mesecem ne potrebujejo več ribje moke (beljakovin), ker dobivajo dovolj beljakovin v običajni krmi; zato naj se takrat polagoma zopet prične zmanjševati množina pokladane ribje moke. V drugem primeru bi postajali plemenski prasiči predebeli, kar nikdar ni prav.

Brejim in doječim svinjam je pokladati z ozirom na njih težo in starost na dan 25—30 dekagramov ribje moke in ravno toliko tudi plemenskim merjascem.

Ribja moka je tudi izborna piča za kokoši, ker silno pospešuje pridno nesenje jajec. Na dan naj dobi kokoš približno $1\frac{1}{4}$ dekagrama ribje moke.

Že zdavnaj znano, toda premalo uvaževano močno krmilo so **lanene tropine**. Veliko njihovo redilnost, okusnost in zdravilnost pozna skoraj vsakdo in vendar jih živinorejci pokrmijo le majhne množine. Dobre lanene tropine imajo povprečno 2 in polkrat toliko beljakovin kakor oves in koruza, dvakrat toliko, kakor pšenični in rženi otrobi in trikrat toliko, kakor dobro seno.

Koliko kmetovalcev daje teletom po odstavljenju naplačno krmo! Koliko telet vsako leto pogine, koliko jih zaradi nedostatne krme slabo rase, da ostanejo za vedno mišava! Kar se zamudi in zagreši v tem času, se pozneje ne da nadomestiti in popraviti. Skoraj vsi živinorejci to dobro vedo, a vkljub temu le vendar ne ravnaajo pravilno.

Lanene tropine se pokladajo najbolje na ta način, da se najprej ovlaži rezanica, na njo pa se potresejo lanene tropine in pomešajo z njo. Z ozirom na starost telet se daje enemu po $\frac{1}{4}$ kg do $\frac{1}{2}$ kg, **enoletnim po $\frac{1}{2}$ kg do 1 kg na dan**. Posebno dobro vplivajo lanene tropine na molz ne krave, če jih dobivajo v pijači dnevno po $1\frac{1}{2}$ kg 14 dni pred otelitvijo in 14 dni po nji. Ta zelo okusna in lahko prebavna pijača tako krepi živali, da navadno lahko prestanejo otelitev. Lanene tropine največ izdajo, ako jih pokladamo dlje časa. Isto vrednost imajo tudi **ogrščine ali rapsove tropine**, katerih pokladanje je enako lanenim tropinam.

Priporočati je dalje tudi pokladanje različnih **otrobov in moke za krmljenje**, tako govedu kakor tudi prasičem. Način pokladanja otrobov in krmilne moke naj se vrši tako, kakor pri lanenih tropinah, le količina naj se pri otrobih poveča za $\frac{1}{3}$ in pri krmilni moki pa za $\frac{1}{4}$.

Samoobsebi umevno pa je, da je potrebna živini tudi **živinska sol**, kajti ta pospešuje tek in prebavo. Odrasli goveji živini je dati dnevno na 100 kg žive teže $\frac{1}{2}$ do 1 dekagrama soli. Ako n. pr. tehta žival 600 kg, tedaj se ji da vsak dan 3—6 dekagramov živinske soli, to je približno 1—2 žlice. Sol naj se poklada posebno med slabo krmo tudi mladi živini, in sicer $\frac{1}{2}$ —1 žlice na dan in glavo.

Veliko živinorejcev pa nam bo očitalo, da so močna krmila predraga, vsled česar jih tudi ne krmijo. To očitanje pa ne velja! Če primerjamo sedanje cene močnih krmil s predvojnimi, se lahko prepričamo, da se s poviškom cen kmetijskim pridelkom te niti od daleč ne morejo primerjati. V mirnem času n. pr. l. 1913., je veljal 1 kg pšenice 23—24 vin., sedaj velja 14.50 K, torej se je podražila 63 krat od predvojnne cene. Leta 1913. pa je Kmetijska družba oddajala svojim udom lanene tropine kg po 23 vin. Ako bi se lanene tropine od predvojnega časa tudi 63 krat povišale v ceni, bi morale iste veljati 14.50 K, a stanejo le 10 kron za kg. Še večja bi postala razlika, ako bi jo primerjali s ceno mleka in jajec: zadnja so se podražila kar 200 krat od predvojnega časa. V tem

slučaju bi moral veljati 1 kg ribje moke 70 kron, ki pa v resnici velja le 32 kron.

To očitanje ne drži in je ta predsodek našega živinorejca le poguba njega samega. V naprednejših deželah, kakor n. pr. na Danskem in v Švici, se živina krmi ravno tako kakor pred vojno. To pa vsled tega, ker zna kmetovalec preračunati, da je ono, kar pridobi vsled krmiljenja močnih krmil, več vredno, nego znašajo stroški za močna krmila.

Ciril Prijatelj.

Gnojenje vinogradov z novejšimi umetnimi gnojili.

Glede uporabe umetnih gnojil v vinogradih vladajo med vinogradniki različna mnenja. Dočim se nekateri zanje jako ogrevajo, se drugi s to gnojilvijo nikakor ne morejo sprijazniti. Vzrok temu ne tiči vedno v nevednosti, marveč bolj, in to največkrat, v nepravilni porabi takih gnojil, vsled česar izostane zaželjeni uspeh.

Ni vseeno katera gnojila in v kakšnem razmerju se rabijo v razni zemlji. Da se pravo zadene, je treba natančno poznati sestavo zemlje in pravo množino njenih hranil, podnebne razmere dotičnega kraja in znana mora biti tudi množina redilnih* snovi v posameznih umetnih gnojilih, ter njihov učinek na razvoj rastline.

Ker pa zahteva taka znanost posebno strokovno izobrazbo in večletne poskuse na enemistem kraju, ki se pa dandanes zbog pomanjkanja strokovnih moči ne dajo še povsod izvesti, hočem tu navesti le splošno porabo umetnih gnojil v naših vinogradih s priporočilom in navetom, da vsakdo, ki ima večje nasade in komur je na tem ležeče, si z zmanjšanimi stroški po možnosti povišati svoj pridelek, napravi na posebnem oddelku tudi nekaj zasebnih poskusov, ter si vse tako poskusno delovanje in uspeh istega natančno leto za letom zabeleži.

Ko nastopijo novonastavljeni okrajni ekonomski mesta pri posameznih glavarstvih, bodo tudi take poskuse oni vodili, toda bolje je, če to še posamezniki v različnih zemljah store.

Svoječasno smo priporočali in vporabljali v ta namen: čilski soliter, žveplenokisli amoniak, žveplenokisli kalij, Tomasovo žlindro, superfosfat itd., toda sedaj vseh teh izborna učinkujočih gnojil nimamo več, ker se dobivajo le iz inozemstva.

Računati in zadovoljiti se moramo torej začasno le z gnojili, ki se v naši lastni državi dobivajo in izdelujejo.*

V vinogradih pridejo predvsem v poštev dušičnata in kalijeva gnojila, to so ona, ki povročajo močno rast, in katerih naše zemlje najmanj vsebujejo. V drugi vrsti pridejo potem gnojila s fosforovo kislino, ki povečajo pridelek (sad).

Dušičnata (žveplenokisli amoniak, apnov dušik, čilski soliter) in kalijeva (kajnit, kalijeva sol) gnojila imajo že zaradi tega prednost in večjo vrednost pred fosfati, ker, če slabo uspevajoči in slabo rodeči vinograd, po gnojilvi z dušičnatimi in kalijevimi gnojili bujno uspeva, nastavi tudi več in lepšega zaroda. In, ko je bujna rast dosežena, se zarod še zviša ali pomnoži z gnojenjem s fosforovo kislino vsebujočimi gnojili, to so fosfati (superfosfat, kostna in deloma rožena moka, Tomasova žlindra itd.)

* Poraba: Na 1 oral (1600 klafter = 5754 m²), torej približno na 5000 že odraslih cepljenih trt, se vzame:

* Vsa taka gnojila ima Kmetijska družba v Ljubljani v svoji zalogi.

Apnovega dušika (z 19% dušika) . . .	150—200 kg.
kajnit (z 12—15% kalija)	250—300 „
kostnega superfosfata (z 18% fosforne kisline)	150—200 „
Skupaj	550—700 kg.

Stroški: Apnov dušik po 140 din. q . . .	210—300 din.
kajnit po 50 din. q	125—150 „
kostni superfosfat po 150 din. q . . .	225—300 „
Skupaj	560—750 din.

enako 2240—3000 K.

Tako gnojilo pomnoži pridelek že v prvem letu po gnojitvi za kakih 8—10 hl na oral, a učinkuje še v 2. in 3. letu, tako da se lahko računski večji pridelek iz te gnojitve najmanj 15—20 hl, kar znaša po današnjih cenah 20 K za liter 30.000—40.000 K.

Dohodek je pa lahko večji ali manjši, kar se ravna po ceni prodanega vina ter po množini porabljenega gnojila in po prevoznih stroških. Vsekakor se pa to gnojenje na vsak način dobro obrestuje.

Namesto apnovega dušika, se vzame lahko rožena gnojilna moka 200 kg, namesto kostnega superfosfata pa razklejana kostna moka 100 kg na oral; kajnit pa kakor zgoraj 250 kg.

Rožena gnojilna moka je priporočljiva, ker vsebuje razen 14—16% dušika, še 4—5% fosforove kisline. Zaraditega se vzame toliko manj fosfornokislega gnojila. S tem se stroški nekako izenačijo.

Vsa ta gnojila se lahko potrosijo sedaj na sneg po vsem vinogradu, ter spomladi ves vinograd globoko prekoplje. Ako se pa spomladi, odnosno jeseni ali pozimi pred snegom gnoji, se lahko istotako po vsem vinogradu potrosijo, ter sproti, enako kakor hlevski gnoj, globoko podkopljejo.

Vsekakor je boljše jesensko ali zimsko gnojenje, ker tako se do spomladi večina hranilnih snovi v teh gnojilih razkroji in raztopi, ki pridejo potem rastlinam že naslednje poletje v prid, dočim učinkujejo spomladi trošena umetna gnojila največ šele naslednje leto.

Pri trošenju apnovega dušika ni treba več one opreznosti kakor poprej, ker sedaj se ta z oljem preparira, da ni več tako hlapljiv in prašljiv. Pred trošenjem se ga pa lahko še zmeša z rahlo zemljo ali s peskom. Paziti je le, da ne pride z ranami v dotiko.

Dočim se kajnit in superfosfat ali kostna moka lahko skupaj zmešana trosita, naj se apnov dušik po možnosti sam zase trosi, vse skupno pa podkopava.

Ker so umetna gnojila le nekako nadomestilo hlevskega gnoja za izboljšanje vinogradov in pridelka, s čimer se zmanjšajo gnojilni stroški zlasti v strmih in od hlevov jako oddaljenih vinogradih, se mora vendarle tudi s hlevskim gnojem, in sicer po možnosti vsake 3—4 leta pognojiti, ker, kakor za vse rastline, je hlevski gnoj ali dober star kompost tudi za vinograde najpoglavitejši in najboljši gnoj, ker ta ne samo, da da rastlini vse snovi, ki jih za svoj normalni razvoj potrebuje, marveč zemljo tudi rahlja in vse snovi bolje razkroja, dočim jo umetna gnojila nasprotno vežejo, posebno kajnit.

Najbolje je, če se gnoji obenem z umetnimi gnojili in s hlevskim gnojem. V tem primeru se vzame vedno polovico manj hlevskega gnoja kakor bi se ga drugače vzelo in dosledno tudi polovico gori navedene množine umetnih gnojil.

Kjer se pa gnoji leto za letom le z umetnimi gnojili, je treba podkopavati trtne odrezke ali fašince, da se vsaj

na ta način zemlja tudi rahlja, drugače postane, ako ni slučajno močno peščena, prezvezna in za obdelovanje pretežka. V taki zemlji potem trta slabeje uspeva, ker je onemogočen pristop zraka v globlje plasti.

Fr. Gombač.

Razveseljivo delo živinorejskih zadrug na Dolenjskem.

Dne 21. decembra lanskega leta so imele dolenjske živinorejske zadruge v Velikih Laščah zelo dobro obiskan zadrudni sestanek, katerega so se udeležili med drugimi tudi vladni zastopnik g. viš. živr. nadzornik inž. Jos. Zidanšek, zadrudni nadzornik gosp. Kralj, zastopnik Kmetijske družbe za Slovenijo g. Ciril Prijatelj, dva živr. inštr. gg. M. Zupanc iz Celja in Fr. Krištof iz Grosuplja in zastopnik Gospodarske zveze g. Palauc. Zadrudni sestanek je jako spretno vodil načelnik Živinorejske zadruge v Strugah, g. Fr. Hočevar. Svoje delegate so poslale na to skupščino sledeče živinorejske zadruge: Ambrus, Dobropolje, Ig, Struge, Sodražica, Št. Janž, Št. Rupert in Vel. Lašče. Sestanek je trajal neprekinjeno in polnoštevilno od devetih dopoldne do poltreh popoldne, kar vsekako znači hvalevredno zanimanje.

Ta sestanek je pokazal, da so se pričeli Dolenjci prav lepo zanimati za najvažnejšo panogo kmetijstva, posebno pa se je pokazala velika skrb in želja po dobavi lepih plemenskih bikov, ki so temelj izboljšanja naše živinoreje. Pri nekaterih živinorejskih zadrugah so se celo že postavili rodovniki, kar znači na eni strani naprednost živinorejcev in na drugi strani neustrašeno delo.

Iz poteka skupščine se je opazilo vsestransko zani manje navzočih za vsa poročila gori omenjenih poročevalcev, ki se je kazalo v živahni debati, v katero je segala večina delegatov živinorejskih zadrug.

Sestavil se je tričlanski odbor za prenovitev pravil, ki so mestoma zastarela in neprikladna sedanjim razmeram.

Ob tej priliki naj ne pozabimo opomniti vseh onih živinorejskih zadrug ostale Slovenije, posebno onih na Gorenjskem, ki spe spanje pravičnega in se ne ganejo vključiti večkratnim opominom, da prično z delom, da skličejo sestanke slične kakor živinorejske zadruge na Dolenjskem in na teh začrtajo skupno s kmetijskimi strokovnjaki bodoče delo na polju živinoreje.

C. P.

Kamniktit, novo razstreljivo.

Pred vojno so kmetovalci za rigolanje vinogradov in saditev sadnega drevja uporabljali „Dinamon“ kot razstreljivo sredstvo, ki je bilo manj nevarno kakor smodnik ali dinamit. Tega razstreljiva se pa pri nas ne izdeluje več, vsled tega je nastalo vprašanje, kakšno nadomestilo bi se zamoglo dobiti v nadomestilo za prejšnji Dinamon. Kmetijska družba se je vsled tega obrnila na upravo tvornice za smodnik v Kamniku, z vprašanjem, če morda tam izdelujejo kako tako sredstvo.

Uprava te tvornice, ki je v vojaških rokah, nam je podala nekaj podatkov, iz katerih sledi, da se v tej tvornici izdeluje novo varnostno razstreljivo pod imenom „Kamniktit“, ki je tako glede učinkovitosti kakor glede varnosti slično „Dinamonu“.

Iz tega nam podanega pojasnila sledi:

1. Kamniktit I. sestoji iz amonijevega nitrata, trinitrotoluola in lesne strugovine ter odgovarja jakosti

učinka želatinskemu Dinamonu II. Brzina eksplozije oziroma detonacije Kamniktita I., užganega z užigalno kapico št. 3, je 4500 metrov na sekundo. V svinčenem cilindru (Tranzl) užgan, provzroči razširjenje votline do 330 cm³. Kamniktit je posebno pripravno razstreljivo za trde in jake formacije in pa za kamenolome, ki proizvajajo droben material.

2. Kamniktit II. je sestavljen iz amonijevega nitrata, trinitronaftalina in lesne strugotine in odgovarja v jakosti učinku Dynamona M. Užgan z užigalno kapico št. 4—6 ima eksplozivno brzino od 3000 do 3500 metrov na sekundo in provzroči v Tranzlovem svinčenem cilindru razširjenje votline čez 300 cm³. Kamniktit II. je priporočljiv za razstreljevanje v mehkejših formacijah in premogovnikih, kjer se hoče imeti padavino v velikih kosih.

3. Kamniktit III. se izdeljuje iz amonijevega nitrata, di- in trinitronaftalina, kalijevega nitrata in soli. Razpočilna brzina, provzročena z užigalno kapico št. 6 do 8, mu je do 3000 metrov na sekundo in razširjenje votline v Tranzlovem cilindru nad 250 cm³. Kamniktit III. je popolnoma varen pri razstreljevanju v takih rovih, v katerih obstoji nevarnost eksplozije premogovega prahu ali treskavih plinov.

Vse tri vrste Kamniktita so popolnoma varne in neobčutljive proti udarcem, trenju, proti vročini in mrazu ter se morejo užgati le potom užigalne kapice.

Vse tri vrste tega varnostnega razstreljiva oddaja Dravsko Ubojno slagališče v Ljubljani po enotni ceni od 9 din. 50 para (38 kron) za 1 kg, in sicer v zabojih po 15 oziroma 20 kg, ki vsebujejo zavoje po 1 kg z 10 naboji po 100 gramov. Širina naboja (kaliber) znaša 28 ali 30 milimetrov.

Za rahljanje zemlje pri rigolanju ali pri saditvi dreves bo morda najprimernejši Kamniktit III., vendar se dosedaj niso še vršile take poskušnje, iz katerih bi se lahko z gotovostjo dognalo, kakšen je v splošnem učinek posameznih vrst tega razstreljiva v zemlji glede rahljanja. V glavnem je pa treba povdariti, da spada Kamniktit k takozvanim varnostnim razstreljivom, ker je ta izdelek samnasebi popolnoma brez vsake nevarnosti.

Pri razstreljevanju s tem sredstvom je pa užigalna kapica najnevarnejši predmet in je treba največje pazljivosti, kadar imamo z njo opravka. Pri rabi užigalne kapice moramo strogo paziti, da nam ne pade na tla, da ne stopimo nanjo in da ne pride v roke lahkomišelnim in nerodnim ljudem ali celo otrokom.

Kamniktit kakortudi užigalne kapice in vrvice odajajo tiste zaloge, ki imajo od okrajnega glavarstva za to posebno dovoljenje.

Vinski sejm na Ljubljanskem velesejmu meseca septembra leta 1922.

Z ozirom na različna vprašanja vinogradnikov, če in kakšen bo vinski sejm na prihodnjem Ljubljanskem velesejmu, smatram za potrebno opozoriti slovenske vinogradnike in druge zainteresirane že sedaj na to, da se prihodnji vinski sejm nikakor ne bo vršil po načinu prvega sejma.

Poleg velikega truda in nevhvaležne odgovornosti provzročena namreč taka skupna prireditev izredno velike stroške, katerih, kakor se je pokazalo pri prvem sejm, prirejenem od Vinarskega odseka, še tako dobre kupčije daleko ne pokrijejo.

To prvo prireditev je vzel v roke Vinarski odsek zaradi skupnega postopanja štajerskih in kranjskih veščakov pri izberi in določitvi za razstavo namenjenih in za to sposobnih vinskih vrst iz Štajerske in Kranjske, ker drugače gotovo ne bi prišlo do tako častne udeležbe s strani vinogradnikov in do tako zanimive in poučne kolekcije raznovrstnih vin z vseh boljših štajerskih in dolenskih vinskih goric.

Pot je tedaj zasnovana. Vsak interesent se je letos lahko poučil, kako naj v tem oziru postopa, in zato bi, vsaj za svojo osebo, priporočal, da se v bodoče v vsakem okraju, kjer ni vinskih zadrug in kjer imajo vinogradniki prav dobra vina in zmisel za take prireditve, osnujejo posamezne skupine, sestoeče iz 3 do 5 razumnih vinogradnikov, ki naj na lastno pest v posebnem oddelku ali paviljonu svoja in sosednjih vinogradnikov vina razstavijo in osebno razprodajajo.

S tem, če bodo vinogradniki vse sami opravljali, bodo tudi mnogo ceneje izhajali in vina posameznikov se bodo na ta način, kar je poglavitno, bolje razpečavala in povsod jih bodo poznali; kajti vsakdo bo sam, oziroma po svojem direktnem zastopniku ponujal svoja vina posameznim obiskovalcem-interesentom.

S tehničnega in praktičnega stališča pa se bodo morala ločiti dolenska in štajerska vina, da izostanejo morebitna nesporazumljenja in medsebojna zapostavljanja glede vinskih kvalitete. — To pripominjam z ozirom na opazovanja in izkušnje zadnjega vinskega sejma.

Ne vem sicer, kakšno stališče zavzemajo v tem oziru štajerski vinogradniški veščaki, mislim pa, da bomo po možnosti in potrebi tudi v bodoče vsi pri tej stvari skupno sodelovali, toda za izid naj bo vsak razstavljalec sam odgovoren.

Bodoči velesejm se bo vršil od 2. do 11. septembra t. l. in bo mnogo obširnejši od lanskega velesejma. Ker bo veselilni prostor, na katerem se bodo točila vina svobodno ali gostilniško, mnogo obsežnejši kakor je bil letošnji, zato se bo postavilo lahko tudi več paviljonov s potrebnim prostorom za mize.

Kdor se misli torej udeležiti prihodnjega sejma, naj se že sedaj potruditi za prostore, zlasti pa naj skrbi za vina, sposobna za razstavo. Vina je treba v ta namen umno-kletarsko spraviti in jih zoriti, posebno ona, ki se jih nameni za steklenice.

Priprave za prihodnji velesejm so že v tiru. Vsakovrstna pojasnila daje na željo „Urad ljubljanskega velesejma“ v Ljubljani.

Fr. Gombač v Ljubljani.

Iz konference drž. vinarskih strokovnjakov.

(Konec.)

III. točka: „Domače vrste trte za belo vino, črnino in za jelo. Posebnosti pri načinih spravljanja vina; napogostejši pogreški in bolezn; popravljanje in lečenje vina.“

Resolucija: „a) Strokovnjakom se naroča, da tudi nadalje proučujejo grozdne vrste svojega področja ter od istih izberejo čim manjše število vrst, kakor za vino tako za jelo, ki jih v svojem delokrogu razširjajo in priporočajo.“

b) V svrhu kolikor mogoče popolnega spoznanja jugoslovenskih vrst loze je treba osnovati v vsaki vinorodni pokrajini po en sortiment domačih vrst grozdja iz cele države, najsiho pri vinarskih šolah, ali pri trtnih nasadih.

c) Konferenca konstatuje, da je kletarstvo v večjem delu države na zelo nizki stopnji ter povdarja potrebo, da država

istočasno, s pospeševanjem obnove vinogradništva, vpliva čim energičneje tudi na napredek kletarstva."

IV. točka: „Razmerje med škodo, povzročeno po oidiju in peronospori. Izkušnje o najučinkovitejšem pobijanju teh bolezni. Borba z grozdniim sukačem, kjer se pojavlja.“

Resolucija: „a) Konferenca konstatuje, da ostane — z ozirom na pridobljene izkušnje — kot glavno sredstvo proti peronospori slej ko prej modra galica v dozi 1—2%, proti oidiju pa fino zmleto žveplo; z ostalimi sredstvi pa je izvesti nadaljnje poskušnje.

b) Konferenca smatra potrebnim, da izposluje ministrstvo za kmetijstvo čimboljše izdelovanje modre galice v svojih tvornicah v Koprivnici in v Celju. Galica mora vsebovati najmanj 98% čistega bakrenega sulfata in se mora prodajati za konkurenčne cene. Ravno tako se mora izposlovati, da uprava drž. monopolov organizuje pri tobačnih tvornicah v državi izdelovanje nikotinskega ekstrakta v koncentraciji od 45%, tako da bi se pri uporabi tega sredstva vzela doza 20 na 100 litrov tekočine.

c) Istotako smatra konferenca potrebnim, da se sredstva za pokončevanje rastlinskih škodljivcev sploh stavijo pod drž. kontrolo.“

V. točka: „Pregled in organizacija vinarskih šol in pouka o vinarstvu.“

Resolucija: „a) Ker v Dalmaciji, Bosni in Hercegovini ne obstoji nobena vinarska šola, se predlaga, da se šola, katera je obstajala v Splitu, takoj obnovi, in sicer v zvezi s tamkajšnjim kemičnem preskuševališčem.

b) Prirejevati je čimveč praktičnih tečajev na šolah, posebno kletarskih ter predvideti za to potrebna sredstva v proračunu.

c) Organizirati je čimboljše potovalni pouk v vinogradništvu in kletarstvu.

d) Skrbeti, da se opuščene enološke ščacije čimprej obnove, da zamorejo vršiti svojo nalogo, a kjer jih ni in so potrebne, osnovati je nove.

e) Državne nasade je razširiti na večje površine, da zamorejo zadostiti vsem povpraševanjem po vinski lozi. Najmanjša površina matičnjaka naj bo 10 ha. Od tega so izvzeti samoupravni trtni matičnjaki. Kje naj se osnujejo taki nasadi, odreja se po utemeljevanju strokovnega oddelka ministrstva in strokovnjaka one oblasti, kjer se namerava matičnjak osnovati.

f) Na drž. nasadih je uvesti intenzivni pouk o kletarstvu z osnovanjem male vinske kleti pri vsakem nasadu, kjer to razmere dopuščajo.

g) Zanimati je privatne vinogradnike, da tudi oni osnujejo matičnjake, ki stoje pod kontrolo drž. strokovnjakov. Ničče ne bo smel trgovati s trtami brez izrecnega dovoljenja oblastnih strokovnjakov.“

VI. točka: „Statistika vinogradnikov in proizvodnje vina v vsaki pokrajini. Pospeševanje obnavljanja vinogradov (kredit, oprostitev davkov, podelitev s trtami, pouk ljudstva itd.).“

Resolucija: „a) V spoznanju, da so statistični podatki iz vinogradništva pri odseku za statistiko poljedelskega ministrstva netočno sestavljeni, konstatuje konferenca, da je potrebno, da se oni bolj točno zbirajo in urejujejo, in sicer s sodelovanjem strokovnega osebja iz cele države, tako da se iz njih da posneti:

1. splošna površina vinogradnikov na ameriški in domači lozi in proizvodnja vina;

2. da se na kmetijskih zavodih in nasadih vodijo natančni zapiski o proizvodnji in odstotku prijetanja ključev, korenja-

kov in cepljenk, kakortudi, da se točno določijo stroški obdelovanja vinogradov po hektarju;

3. da se ti podatki od časa do časa objavijo.

b) Konferenca misli, da se mora v zakon o poljedelskem kreditu sprejeti specialne odredbe, glede dovolitve kredita vinogradnikom, kateri hočejo svoje vinograde izboljšati ali obnoviti in po katerih bi dobivali sorazmerno večja posojila z nižjo obrestno mero.

c) Da se naprosi ministrstvo za šume in rude, da olajša vinogradnikom cenejšo nabavo lesa za vinogradsko kolje iz državnih in samoupravnih gozdov, kakortudi, da ukrene, da se prazni kompleksi drž. ali občinskih zemljišč blizu vinogradniških središč zasade z akacijo v svrhu zalaganja vinogradnikov s koljem.“

VII. točka: „O pobijanju ponarejanja vina v državi. Zakon o prometu z vinom. Zakonodajstvo v zaščito vinarstva sploh.“

Resolucija: „a) Da poljedelsko ministrstvo izdela projekt zakona o prometu z vinom, kateri mora veljati za vso državo.

b) Ta projekt je podvreči oceni odrejenih strokovnjakov iz vseh pokrajin; potem ga je pretresti na skupni konferenci iz vseh pokrajin delegiranih strokovnjakov.

c) Z zakonom je v glavnem prepričati umetno pomnoževanje vina.

d) Zakon o obnavljanju in pospeševanju vinogradništva v Srbiji od 22. marca 1921., kateri v glavnem zadovoljava potrebe in interese vseh pokrajin, vzeti je kot bazo za sestavo tozadavnega definitivnega zakona za vso državo; dotlej pa se naj prvi v mejah možnosti uporablja tudi v ostalih pokrajinah.“

VIII. točka: „O tuzemski in inozemski vinski trgovini (prometu). Notranje in mednarodne ovire prometa in izvoza vina (davek, trošarina, carina). Transport in zastopstvo v inozemstvu. Davek na žganjekuho tropin.“

Resolucija: „a) da se trgovina z vinom v tuzemstvu regulira v prvi vrsti z osnovanjem vinarskih zadrug v vseh naših krajih.

b) da se davek na proizvodnjo vina in žganja povsod ukine in da se trošarina na vino zniža.

c) Da se transportne tarife za vino na železnicah in brodovih zniža, posebno še za Dalmacijo in Hercegovino.

d) Da se carina na izvoz vina kakortudi žganja več ne uvede.

e) Da se na uvoz vina iz inozemstva, posebno iz Italije in Grčije, določi carina od najmanj 200 din. za hektoliter in da se temu sorazmerno poviša tudi carina na grozdje in ostale produkte vinske trte.

f) Da se zagigura direktni transport za naša vina preko Avstrije, katera gredo na Češko in Poljsko.

g) Da zamorejo vinski trgovci postati samo kvalificirani kletarji s strokovnim izpitom.

h) Da se pri naših konzulatih na Češkem, Poljskem in v Avstriji vodi natančne zapiske o uvozu vina v te države.

i) Da se olajša pri carinarnicah povratek naših praznih vinskih sodov, v katerih se je vino izvozilo.

j) Da centralna vlada pospešuje ustanovitev in okrepitev „Saveza Jugoslavenskih Vinogradara“, kot velevažne institucije za medsebojno spoznanje in napredek vinogradarstva, za obveščanje vinogradnikov o stanju svetovne vinske trgovine in tako dalje.

k) Da se vinski trgovci, ki ustanove vinska skladišča v inozemstvu, nagrade od strani države.“

IX. točka: „Pregled in pokušnja vin, prinešenih od raznih delegatov v svrhu spoznavanja tipov vina iz raznih pokrajin.“

Spoznalo se je:

a) da so vina iz vinograda vinarske in sadjarske šole v Bukovem in iz okoliških krajskih vinogradnikov, kakor bela in tudi črna, dobro vzgojena, čistega in harmoničnega okusa.

b) Vojvodinska vina, povečini bela, so enoličnega značaja, kot namizna, lahka vina z malo ekstrakta, lepo ohranjena in dobro negovana.

c) Hrvatska vina so bila manje zastopana. V značaju približujejo se ona z juga vojvodinskim, a ona s severa slovenskim vinom.

d) Slovenska vina so bila odlično odgojena in vrlo dobre kakovosti, s ponajveč fino, nežno cvetlico. Navadna namizna vina imajo tip vin iz severnih krajev z nekoliko več kisline.

e) Dalmatinska vina se morajo deliti v tri karakteristične skupine: namizna, dezertna in vina za rez z drugimi vini. Dobro vzgojena in najmočnejša od vseh ostalih vin.

f) Bosansko-hercegovski vin iz hercegovskih leg je bilo malo, a v zelo dobrih vzorcih žilavke in blatine. Kletarski zelo dobro odgojena, harmoničnega značaja, sveža in bogata na alkoholu."

Navedene resolucije je smatrati kot podlago za nadaljnja delovanja poljedeljskega ministrstva in vseh njemu podrejenih organov in strokovnjakov.

KMET. ŠOLSKI VESTNIK.

Vinarski in sadjarski tečaji. Državna kmetijska šola na Grmu priredi tekom leta 1922. vinarske in sadjarske tečaje, in sicer: **I. Vinarski tečaj:** dne 15. in 16. februarja t.l. pouk o napravi novih vinogradov in režnji vinske trte; dne 23. marca: pouk o suhem cepljenju, stratificiranju, vlaganju in saditvi trt; dne 14. junija: pouk o zelenem cepljenju trt in zatiranju škodljivcev. — **II. Sadjarski tečaj:** dne 9., 10. in 11. marca: pouk o vzgoji sadnega drevja v drevesnicah, napravi sadonjakov, oskrbovanju in cepljenju sadnega drevja; dne 15. junija: pouk o okuliranju sadnega drevja in zatiranju sadnih škodljivcev; dne 14. in 15. septembra: pouk o uporabi sadja. — Pri tečajih poučujeta ravnatelj B. Skalicky in strokovni učitelj Fr. Kafol. Pouk je teoretičen in praktičen. Priglasitve sprejema do 14. februarja t.l. ravnateljstvo drž. kmetijske šole na Grmu, p. Novo mesto.

Vinarska in sadjarska šola v Mariboru šteje letos 47 učencev, in sicer 27 v I. letniku in 20 v II. letniku. Od teh uživa 11 učencev prosta mesta, 11 napol prosta mesta, 25 je plačujočih učencev (izmed katerih so trije vnanji štipendisti dalm. in bosn. vlade in invalid. odseka). V zadnjem času se je vpeljal na zavodu tudi rokotvorni pouk in pouk o živinozdravstvu.

Kmetijska šola na Grmu ima v vseh treh razredih skupaj 52 učencev, in sicer v letni šoli 18 učencev, v zimski šoli 34 učencev, in sicer v vsakem letniku zimske šole po 17 učencev. Prosta mesta ima 12 učencev, napol prosta 7, tako da je plačujočih učencev 33. V zadnjem času se je vpeljal za učence rokotvorni pouk in tečaj za pletarstvo. Na zavodu manjka še vedno učitelja za gozdarstvo.

Kmetijska šola v Št. Jurju ob juž. žel., ki je enoletna ima letos 26 učencev, in sicer 5 učencev na pol prostih mestih in 21 plačujočih učencev.

Kmetijsko-gospodinjki tečaji po deželi se prav lepo razvijajo. Veliko zanimanje zanje se kaže sedaj predvsem v Savinjski dolini, kjer se občine po vrsti oglašajo za take tečaje, in na Gorenjskem, od koder je došlo tudi že več prošelj. Prepričani smo, da se vsepovsod zanimajo za te tečaje in bi se povsod oglašali zanje, ako bi imeli potrebne pogoje za to. Preglavico delajo namreč potrebni prostori, ker je

treba za tak učni tečaj dosti prostora, obstoječega iz sobe za pouk, in kuhinje s pritliklinami in potem pa še iz stanovanja za obe učiteljici. Pri dobri volji in resnem prizadevanju se da pa vse te težkoče marsikje premagati. Kjer ni kuhinje, se da kuhinja napraviti s tem, da se v sobi postavi štedilnik kraj dimnika. Štedilnik ima vodstvo tečaja samo na razpolago. — Pri skrbi potrebnih prostorov se je izkazala dosedaj za največjo težkočo. Ugodni prostori se dobe v društvenih domih, tu in tam v šolah, pa tudi v zasebnih hišah in drugih prikladnih poslopih. „Kdor išče, najde“, pravi pregovor, ki velja tudi v tem slučaju. Marsikje, od koder ni danes nobene prošnje, bi se tak tečaj lahko priredil, ako bi se krajevno merodajne osebe nekoliko potrudile. Da se je tu in tam tečaj že vršil v dokaj skromnih in stisnjenih razmerah, je pripisati to le trudaljubnosti in zanimanju za dobro stvar vnetih posameznih oseb, kakor pri vsaki stvari.

Gospodinjki tečaj v Beltincih v Prekmurju se je zaključil z 31. decembrom m.l. Tečaj je obiskovalo 9 deklet. Vodstvo tečaja pripisuje slabši obisk neugodni letini, ker se morajo dekleta na lastne stroške vzdrževati ob popolni oskrbi in stanovanju v Beltincih. Z ozirom na Prekmurske gospodarske razmere se je gledalo v tečaju najbolj na to, da so se dekleta vežbala v vseh potrebnih gospodinjstvenih delih, posebno seveda v kuhinji, šivanju, pranju, likanju in drugih opravilih. Vsa ta dela sta vodili in učili s. Jakoba Falež, kot voditeljica tečaja in s. Filipina Šijanec. Razen teh so poučevali v tečaju drž. kmet. potovalni učitelj Franjo Vojsk o živinoreji in mlekarstvu, o vrtnarstvu in knjigovodstvu, zdravnik dr. Kolarš o zdravstvu, kaplan Lejko o verouku in nadučitelj Sprager o vzgojeslovju. Gospodinjki tečaj v Prekmurju je nastanjen v prostorni grajski hiši ondotne veleposestnice grofice Zichy, ki jo je prepustila z malim gospodarskim poslopiem in lepim vrtom v brezplačno porabo sestram iz reda sv. Frančiška, ki vodijo te tečaje.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Podrobna navodila k vprašanjem glej l. številko.

Vprašanje 6. Moj sosed mi odsvetuje, pustiti tele, da posesa prvo mleko po porodu, češ, da se to mleko strdi v telečjem želodcu ter mu zapira čreva. On pravi, da je treba najprej kravo izmolziti, potem šele pripustiti tele, da sesa! Po mojem mnenju je to napačno. **Ali mora tele posesati prvo mleko — mlezvo?** (G. Z. v L.)

Odgovor: Vaš sosed nima pojma o umni živinoreji, vsled tega Vam svetujemo, da ga ne poslušate. Vi pa imate prav, če trdite, da je prvo mleko ali kakor to imenujemo mlezva, neobhodno potrebno za tele. Mlezva je drugače sestavljena nego ostalo mleko in je izvrstno zdravilo in čistilo za tele, ker mu odstrani iz črev ono klejasto blato, ki ga je pri porodu prineslo na svet. Ta nesnaga mora na dan, kajti drugače obstoji nevarnost, da tele zbolijo. Narava sama pripravi v kravi to mlezvo kot zdravilo za tele. In to se zgodi pri vseh živalih, ne samo pri kravah. Zelo napačno ravnaajo vsi oni živinorejci, ki izmolzejo prvo mleko in odtegnejo na ta način teletu zdravilo, ki je bilo zanj določeno.

Vprašanje 7. Moj konj že nad eno leto iztrebljuje zelo redke odpadke, kakor da ima drisko. Po zadnjih nogah je vedno moker. Lansko zimo sem imel zdravila od živinozdravnika, pa niso pomagala. Če konj redno vozi, mnogo manj lije, nego če stoji v hlevu. **Kako naj zdravim drisko pri konju?** (I. R. v P.)

Odgovor: Na to vprašanje ni lahko odgovoriti, ker ne poznamo pravih vzrokov, ki so pri konju povzročili to bolezen. Voda iz smrekovih storžev in hrastove skorje, ki ste mu jo dajali, bi najbrže dobro učinkovala, toda morda ste te reči slabo prekuhali

ali jih konju premalo časa dajali. To zdravilo gotovo učinkuje, če so storži in skorja dovolj prekuhani, ker vsebujejo zadostno množino tanina. To zdravilo dajemo bolni živali daljšo dobo. Lahko je pa vzrok driski pri Vašem konju prehlajenje zaradi slabega hleva, slabega ravnanja in pa napajanja s premrzlo vodo. Slab hlev povzroči prepih in prehlajenje, čegar posledica je driska. Konja ne smete v hlevu postaviti blizu vrat, ker se pri odpiranju istih kaj rad prehladi. Če pride po delu vroč domov, ga morate do suhega oribati s slamo in ga potem pokriti s konjsko odejo. Napajajte ga le z mlačno vodo, ki ste ji dodali nekaj soli. Krmite ga samo s suho krmo, senom in ovsem. Če je hlev mrzel, držite konja rajše ogrnjenegega. Posebno pa Vam priporočamo, da mu ovijete trebuh s kako vrečo ali kocem, da bo bolj v toplem, kajti ravno prehlajenje trebuha povzroča največkrat drisko. Iz teh nasvetov lahko uvidite, kateri pogrešek je pri Vašem konju popraviti, da ozdravi od driske.

Vprašanje 8. Letos sem zaklal svinjo, ki je imela na jetrih vsepólno mehurjev z vodeno tekočino. Med pitanjem ni posebno marala žreti. Lani mi je ena svinja na tej bolezni poginila. **Kako se ubranim vodenih mehurjev na jetrih pri prasičih?** (F. K. v B.)

Odgovor: Vodene mehurje v jetrih in tudi na pljučih imenujemo tudi vodence. Velikost teh mehurjev je različna: so kakor grah debeli, dosežejo pa tudi velikost otročje glave. V vodeni tekočini mehurja plava kakor proso debela pičica (zrnca), ki je glavica neke bodoče pasje trakulje. Če požro psi te mehurje, napravi se jim v črevesu majhna trakulja — tričlenasta trakulja imenovana, ki ima samo tri člene. Taka trakulja izleže majhna jajčeca, ki prihajajo od psa z blatom na dan. Če pridejo ta jajčeca s hrano ali pijačo v kako drugo žival ali v človeka, izcimijo se sčasoma v jetrih, pljučih in tudi na drugih delih prej opisani vodeni mehurji — chinokoki imenovani. V začetku žival ne čuti bolečin, pozneje pa, ko se mehurji razširijo, povzročajo nerazpoloženje in žival hira in celo pogine. Mehurjev ni mogoče zdraviti, četudi bi vedeli, da se nahajajo v živalskem telesu. Obvarujemo pa prasiče lahko te bolezni, če onemogočimo, da pridejo jajčeca te trakulje v krmo. Jetra in druge dele živali, ki so prepletene z mehurji, moramo uničiti ali vsaj globoko zakopati, na vsak način pa preprečiti, da jih ne požre pes, prasič ali kaka druga žival. Ker ne vemo, če nima pes trakulje, ga ne smemo puščati v bližino svinjaka, pa tudi ne v bližino otrok, ki se prav lahko naležejo te bolezni.

Vprašanje 9. Pri nas je dimnikar pristojbino za ometanje dimnikov ogromno zvišal. Delo opravljajo večinoma učenci, torej je delo pomanjkljivo in pripeti se, da se po snaženju dimniki užigajo. Ali si smem nabaviti sam orodje za snaženje dimnika in **dimnik sam ometati**, ker bo delo brezdvomno boljše izvršeno? (P. S. v M.)

Odgovor: Deželni zakon od 15. septembra l. 1881., št. 14., predpisuje sledeče: „Dimniki in cevi se morajo vedno ometati. Kolikokrat na leto se mora to delo opravljati, določuje župan z ozirom na krajevne razmere, posebno z ozirom na to, kakšni so dimniki in kako močno se kuri. Dotični ukazi se morajo oznaniti vsako leto. Občinski odbor se mora vsaj z enim dimnikarjem pogoditi o cenovniku za njegovo delo. Toda vsak hišni posestnik sme najemati tudi drugega dimnikarja.“ Iz tega zakona je torej razvidno, da ne morete sami ometati dimnika, ampak morate na vsak način najeti dimnikarja, četudi drugega, kakor ga je določila občina.

Vprašanje 10. Vsled pomanjkanja vode sem prisiljen napajati živino v zmrzli Dravi. Živina te vode ne pije rada. **Ali je mrzla voda živini škodljiva?** (F. V. v G. D.)

Odgovor: Napajanje živine z mrzlo vodo je zdravju zelo škodljivo in tudi negospodarsko. Premrzla voda povzroča v

nežnem prebavnem sestavu vnetje sluznic, ki otečejo in pordečijo; večkrat nastopi črevesni in želodčni katar, vnetje želodca in črev, driska in griža in druge bolezni, ki izhajajo iz pokvarjenih prebavil. Negospodarsko je tudi napajanje z mrzlo vodo vsled tega, ker mora telo mrzlo vodo tako segreti, da dobi toploto telesa, torej za toliko več stopinj, za kolikor je voda mrzlejša. Če se porabi za segrevanje 1 kg vode za eno stopinjo eno kalorijo, bo telo potrebovalo, da dnevno segreje 50 kg vod od 0° do 39°, okroglo 1950 kalorij. To pa odgovarja 518 gramom ogljikovih vodikov (škroba). Če računimo, da razvije 1 g škroba pri presnavljanju v telesu 3,76 kalorij, potem potrebujemo za to segrevanje 1,25 kg dobrega travniškega sena. Če torej pride nenadoma v želodec 10—20 litrov mrzle vode, ne zadostuje za segretje iste ona toplota, ki jo navadno žival izparuje, ampak se mora stvoriti nova toplota iz onih hranilnih snovi, ki bi se drugače porabile za tvorbo mesa, masti in mleka. Priporočamo Vam torej, da napajate svojo živino vedno s tako vodo, ki ima najmanj 12° do 17° C toplote.

Inž. Sadar.

Vprašanje 11. Nekateri tukajšnji posestniki mislijo za poskušnjo zrigolati del nekdanjih vinogradnikov, ki so bili pred več kakor 50 leti opuščeni. Ker se nihče ne spozna kako rigoleti in kako trto zasaditi, prosim pojasnila: **ali se izplača naprava vinogradov v našem okraju?** (F. V. v K.)

Odgovor: Vaš kraj (Krka pri Stični) leži že na periferiji vinorodne Dolenjske, vsled česar ima, kakor večina občin v litljskem glavarstvu, za gojitev vinske trte manj prikladno pednebnje. V takih se pečati z vinogradništvom vobče ne kaže. Kar ni dala narava, je treba nadomestiti z umnim obdelovanjem in trudom. Ta trud se pa danes ne izplačuje. Vinogradništvo naj se torej vobče goji le v krajih, kjer so za vinsko trto pogoji najbolj ugodni, torej tam, kjer je podnebnje, lega in zemlja za vinsko trto pripravna. V Vaših krajih vinogradništvo splošno vpeljati, ne priporočam, zlasti ne, da bi kdo mislil na to, da bo prideloval vino za prodajo, ker gotovo ne bi prišel na svoj račun. Pri Vas bi torej prišlo v poštev kvečjemu le pridelovanje vina za domačo, to je hišno potrebo. V to svrhu izberite lego med 300 do 400 m nadmorske višine, ki ima proti severu in burji zavarovano, proti jugu nekoliko nagnjeno in odprto lego. Zemlja naj bo po možnosti lahka, peščena ali peščeno-ilovnata, najboljše droban lapor. Take zemlje se hitreje segrevajo, zato v njih grozdje preje dozoreva. Zemljo je spomladi 70 cm globoko prerigoleti, to je pričenši ob spodnjem robu zemljišča v 1 m širokih in 70 cm globokih jarkih tako prekopat in prevrstiti, da pride zgornja, rodovitna plast zemlje v ono globočino, v katero bodo segle korenine v njo posajene trte, torej kakih 30 do 40 cm globoko. Najbolje bo, da si naročite rigolanja veččega delavca iz kake sosednje občine, kjer so tega dela že vajeni. Spomladi se zemlja splanira (zravna), razčrta na 1,10 m do 1,20 m oddaljene, proti jugu smerujoče vrste, v katerih se 1 m do 1,10 m narazen posamezni koli tako postavijo, da stoje v kvadratu. Koncem marca ali začetkom aprila se spredaj pred koli izkopajo primerno globoke jamice in v te se cepljene trte tako posadijo, da stoji cepilno mesto kakih 5 cm nad zemljo. Nato se tudi vun štrleči, cepljeni del trte s kupčkom rahle zemlje zasuje in ostane toliko časa zasut, da trta odžene. Važno je za Vas vprašanje, kakšno vrsto trt sadite. Za vaše kraje se priporočajo zgodnje zoreče, dobro rodeče in proti mrazu neobčutljive vrste. Take vrste so: španjol, veltlinec, silvanec in portugalka. Od teh je upati, da bodo vsako leto pri Vas dozorele. Izkušnja kaže, da v krajih kakor je Vaš, v mokrih letih zelo močno napada trto peronospora. Zato bi bilo skoro najbolje, da ne sadite cepljenih trt, ampak naravnost rodeče amerikanke, ki so proti tej bolezni manj občutljive. Od teh bi Vam najbolj priporočal vrsto Noah ali šmarnico za belo in pa Othello za črno vino. Za domačo porabo dajo te vrste dovolj dober pridelek in so proti boleznim

in mrazom manj občutljive. Žal, da se nimamo novih direktno rodečih križank, katere bodo v bodočnosti, zlasti v klimatično manj prikladnih krajih gotovo enkrat igrale prvo vlogo. Zgoraj nasvetovane ameriške trte rasejo mnogo bujnejše nego cepljene, zato jih je saditi bolj na redko, in sicer vrsto od vrste 1:30 m do 1:40 m, v vrsti pa 1:20 m do 1:30 m narazen. Da se vsaj v najvažnejših vprašanih in delih vinogradništva vinogradniki pouče, jim priporočam obisk vinarskega tečaja, ki se bo vršil spomlad 1. 1922. na kmetijski šoli na Grmu.

B. Skalicky, ravnatelj kmetijske šole.

Vprašanje 12. Imam del vinograda, kjer mi vsako leto uniči plesen ves pridelek, vkljub trikratnem žveplanju. Letos mi je nek vinogradnik pravil, da ima ravnotako lego v vinogradu, da pa je letos štirikrat žveplal, in sicer vselej na mokro, to je, da je eden škropil, drugi pa za njim žveplal, ko so bile trte in grozdje še mokre od galice. On trdi, da se na ta način žveplo bolje prime in bolje učinkuje. In res je imel pretečeno jesen, kar sem se sam prepričal, popolnoma zdravo grozdje, dočim kakih osem let na istem prostoru ni imel nobenega pridelka. Ali je na tem kaj resnice in ali je le slučajno letošnje suho poletje k temu pripomoglo? Mogoče v tej zadevi še kdo kaj sporoči. **Ali smem žveplati trte takoj po škropljenju?** (F. V. v Ž.)

Odgovor: Najbolje je žveplati suho trto ob lepem, suhem, brezvetrnem in vročem vremenu. Žveplo mora biti najfineše vrste in se mora po vsej trti v fini plasti razprašiti. Na mokrih trtah se žveplo sprjemlje v kepice in vsled tega slabeje učinkuje. Zato se priporoča žveplati šele potem, ko se je škropivo na trti že posušilo. Da je imel oni vinogradnik dober uspeh, je pripisovati gotovo temu, da je štirikrat žveplal in da je bilo lani suho vreme. Suho vreme ni ugodno za razvoj glivičnih bolezní, zato ni bilo lani niti peronospore, niti oidija. Dasi se je slednji pričel kmalu po cvetju na mnogih krajih razvijati, je njegov razvoj dolgotrajna suša ustavila. — Ako bi bilo pa leto vlažno in vroče, bi bila gotovo plesnoba z veliko silo nastopila. V južnih, toplih krajih (v Dalmaciji, Istri, na Primorskem, Vipavskem itd.), morajo v vročih in vlažnih letih vinogradniki tudi do osemkrat žveplati, da se bolezni ubranijo, a ubranijo se je le, ker so vztrajni. Več o plesnobi v tozadevnem članku v eni prihodnjih števil „Kmetovalca“.

B. Skalicky.

Vprašanje 13. Glasom objave v „Kmetovalcu“, oddaja Kmetijska družba kostni superfosfat z 18% fosforove kisline po 150 din. in sirovo kostno moko s 30% fosforove kisline po 130 din. za 100 kg. Odkod pride, **da je nižjeodstotni kostni superfosfat veliko dražji nego višjeodstotna kostna moka?** (A. R. v R.)

Odgovor: Kostna moka in kostni superfosfat sta fosfatni umetni gnojila, t. j. taki, s katerimi se daje pri gnojenju v zemljo fosforovo kislino. Fosforova kislina je silno važna hranilna snov za rastline, zlasti pa pri nas, kjer te hranilne snovi v naših zemljah že zaradi njih sestave ni od narave veliko in smo jo v teku stoletij z odprodajo žita, živine z naših posestev in z zanikarnim ravnanjem s človeškim gnojem silno veliko iz naših tla izropali. Nobeno umetno gnojilo ne obstoji samo iz tozadevne hranilne snovi, ampak ima poleg te v sebi veliko nepotrebnih snovi, ki jih zemlja za prehranjevanje rastlin večinoma ne potrebuje. V fosfatnih umetnih gnojilih se pa nahaja fosforova kislina v različnem stanju, in sicer ali v takem, da se fosforovokisla spojina dotičnega umetnega gnojila le počasi razkrajaja, ali pa v takem, da se že v zemeljski vlagi, t. j. v vodi raztaplja. Slednje fosforovo kislino imenujemo v vodi raztopljivo. Sirovi fosfati, med katere je šteti tudi vse vrste kostnih mok, vsebujejo (po domače rečeno) počasi raztopljivo fosforovo kislino in šele po primernem predelovanju z žvepleno

kislino v tvornicah se naredi taka fosforova kislina v vodi raztopljiva. Tako obdelani fosfati se imenujejo superfosfati. Navadna fosfatna umetna gnojila počasi delujejo in se jih zato rabi tamkaj, kjer je umesten počasen in večletni učinek, n. pr. na travnikih. Superfosfati, z v vodi raztopljivo fosforovo kislino, pa hitro učinkujejo, se jih rabi tamkaj, kjer mora priti ta hranilna snov takoj v veljavo, n. pr. pri žitu i. dr. in se v praksi računljive z enoletnim učinkovanjem. Pred vojno se je cenilo kg%, t. j. 1 kilogram v vodi raztopljive fosforove kisline v 100 kg superfosfata še enkrat tako visoko kakor kg% fosforove kisline v sirovih fosfatih, pri čemur pa omenjamo, da se dobe tudi rudninski fosfati brez vsake ali brez imena vredne gnojilne moči, dokler se jih ne izpremeni v superfosfat. Sedaj pa vplivajo na čeno kg% fosforove kisline tudi valutarne razmere in stroški za prevažanje. Iz objavljenih cen morete posneti, da stane kg% v vodi raztopljive fosforne kisline v kostnem superfosfatu 8 din. 70 para in kg%, počasi raztopljive fosforove kisline v kostni moki 4 din. 30 para, torej je prva še enkrat dražja nego druga, kar popolnoma odgovarja predvojnimi razmeram in praktično preskušeni veljavi ene in druge fosforove kisline.

KMETIJSKE NOVICE

Licencovanje zasebnih žrebcev za plemenilno dobo 1922. se bo vršilo v sledečem redu: dne 6. februarja v Dol. Lendavi ob desetih; 7. februarja v Murski Soboti ob desetih; 8. februarja v Ljutomeru ob desetih, 9. februarja v Ptuj ob enajstih; 10. februarja v Mariboru ob enajstih; 11. februarja v Celju ob desetih in 15. februarja v Krškem ob enajstih. K licencovanju je priglasilo 71 konjerejcev skupaj 80 lastnih žrebcev, katere žele pripuščati v letošnji plemenilni dobi. Izmed prijavljenih žrebcev jih stoji velika večina v Prekmurju.

Skočnina za plemenjenje kobil. Na predlog konjerejskih odsekov in konjerejskega sosveta, določila je pokrajinska uprava, oddelek za kmetijstvo, da se ima odslej za plemenjenje kobil pobirati zaskočnina v sledeči meri:

1. za državne žrebce, ki so v zasebni oskrbi in za licencovane zasebne (privatne) žrebce mrzlokrvnih in toplokrvnih pasem = 25 din. (100 kron);
2. za državne mrzlokrvne žrebce na državnih plemenilnih postajah = 25 din. (100 kron);
3. za toplokrvne žrebce na državnih plemenilnih postajah = 15 din. (60 kron);
4. za toplokrvne žrebce na državni plemenilni postaji v radovljiškem okraju = 25 din. (100 kron).

Navedena skočnina se ima plačati takoj pri prvem zaskočenju; nadaljnji skoki, katerih sme biti pet, so pa brezplačni. Vsak posestnik kobile dobi po prvem zaskočenju potrdilo o plačani skočnini in si pridobi s tem pravico do štirih brezplačnih ponovnih zaskočenj. Prispevek za povzdigo konjereje je pri navedenih skočinah že upoštevan. — Zvišanje skočnine je bilo nujno potrebno; pri sedanjih cenah ovsa in drugih krmil in če ni mogoče oskrbnikom in lastnikom žrebcev shajati z dosedanjo skočnino. Državna podpora (subvencija) se bo mogoče zvišala nekoliko, gotovo pa ne v toliki meri, kakor bi bilo potrebno za sedanje razmere. Sicer je pa tudi nova zvišana skočnina zelo nizka v primeri s skočinami, ki se plačujejo po drugih krajih. — Listi, ki so razširjeni med našimi konjerejci, se naprošajo, da ponatisnejo to obvestilo.

Sadni ogledi. Minulo jesen je oddelek za kmetijstvo tukajšnje Pokrajinske uprave po svojih strokovnih organih priredil več sadnih ogledov po Sloveniji z namenom, da se prouči, katere pomološke in domače sadne vrste so vkljub skrajno slabi sadni letini vendarle povoljno obrodile. Sadni ogledi so

se vršili v Šmarjeti, v Žabnici, v Pišecah, v Globokem, pri Sv. Petru na Medvedjem Selu, v Ptuju, v Mariboru in v Guštajnu. Vobče so bile razmere za prirejanje takih ogledov precej neugodne. Ponekodji je bila preslaba sadna letina in zaradi tega malo zanimanja, sadje je zorelo mesec dni preje nego običajno in so se vršili ogledi deloma prepozno. Splošno slabo razpoloženje kmetijskega prebivalstva zaradi nenavadne suše, je tudi slabo vplivala na udeležbo pri takih prireditvah. Vkljub raznim oviram, se je vendar dognalo, da so nekatere znane in že vpeblane pomološke vrste vkljub neugodni pomladi in katastrofalni suši vsaj deloma obrodile (kanadska, mašancgar, bobovec, šampanjska reneta, i. dr.). Proučilo se je tudi nekaj domačih vrst, ki so vredne, da se razmnožujejo in širijo po dotičnih sadnih pokrajinah (trdika, vidvanjka i. dr.). Da se bo dosegel v tem oziru še boljši uspeh, se bodo v prihodnje prirejale po večjih središčih posameznih sadjarskih pokrajin male lokalne sadne razstave, na katerih se bodo točno določili sadni izbori za dotične pokrajine. Prirediti bo treba tudi specialne razstave za češnje, moštнице, orehe in breskve.

Ribarski tečaj na Bledu. 28. do 30. dec. 1921. leta vršil se je na Bledu prvi tečaj za umetno ribogojstvo. Vodil ga je naš znan najboljši in svetovno upoštevan ribarski strokovnjak, prof. Iv. Franke, ob primernem številu udeležencev. Na Bledu se nahaja še staro ribje vališče ob potoku Rečica, ki tvori glavni dotok jezera. To vališče je dala vlada sedaj moderno opremiti, da znaša njegova kapaciteta do pol milijona iker. Vališče ribogojnega zavoda, ki se namerava to leto zgraditi v Bohinju, bo pripravljeno za poldrug milijon iker. V tem prvem tečaju je prof. Franke v svojih predavanjih obdelal poleg splošnih nauk o ribah in ribogojstvu predvsem pridobivanje iker, njih umetno oplojevanje in valenje. Udeleženci so praktično spoznali vsa dela v ribjem vališču, osmukanje plemenk in samcev, vlaganje iker v valilnice, primerno reguliranje vodnega dotoka itd. Zadnji dan so udeleženci priredili izlet v sotesko, da si tam ogledajo drstišča v Savi-Bohinjki. V zgodnji spomladi se bo vršil drugi ribarski tečaj na Bledu, ki bo v glavnem obravnaval odgojevanje zaroda in umno gospodarenje v ribjih vodah.

Jubilejna kmetijska razstava v Zagrebu 1923. leta. Hrvatsko-gospodarsko društvo v Zagrebu je o priliki praznovanja osemdesetletnice obstoja tega društva sklenilo prirediti 1923. l. jubilejno kmetijsko razstavo v Zagrebu, z namenom, da v prvi vrsti pokaže gospodarski in kulturni napredek hrvaškega kmeta od zadnje jubilejne razstave 1891. l. Na prošnjo glavne skupščine je pokroviteljstvo te razstave prevzelo Njegovo Veličanstvo kralj Aleksander I. Ta kmetijska razstava obeta biti nekaj posebnega na polju kmetijstva v Jugoslaviji.

Zadružništvo — rešitev kmeta. Kako dobičkanosno bi naš kmet gospodaril, če bi bolje upošteval zadružništvo, nam priča delovanje „Splošne gospodarske zadruge v Sevnici ob Savi“. V jeseni je ta zadruga plačala svojim udom vse poljske pridelke po onih cenah, kakor so jih plačevali tamošnji trgovci. Razentega je pa sedaj ob zaključku leta svojim članom doplačala še oni dobiček, ki ga je zadruga imela s tem blagom; in ta dobiček je znašal nič manj kakor 64.932 K. Tako so dobili udje svoje pridelke plačane veliko boljše, kakor bi jih jim plačali trgovci. Na ta način pridejo kmetovalci do popolnega plačila svojega blaga. Iz tega se najlepše vidi, kako velikanske koristi rodi zadruga. Kmetovalci, združite se v kmetijskih organizacijah!

Komisija za vzdrževalna dela pri uravnavi Savinje. V to komisijo je kmetijski oddelek Pokrajinske uprave za Slovenijo imenoval sledeče člane: generalnega inspektorja inž. Ivana Strizaja, kot zastopnika Generalne inspekcije voda, istočasno vodja komisije; kr. okraj. komisarja pri okr. glavarstvu v Celju dr. Leona Brunčka, kot pravnega zastopnika; Franca Steblovnika, posestnika na Rečici ob Paki, kot

zastopnika okrajnih načelnikov in občinskih predstojnikov, gradbenega svetnika inž. Ivana Mareka, kot gradbenega vodjo.

Zborovanje podružnice v Mošnjah. Dne 6. t. m., na Sv. treh kraljev, je podružnica v Mošnjah priredila zborovanje, na katerem je predaval družbeni tajnik inž. R. Lah o živinoreji sploh in posebno kako zboljšati današnje stanje živine z ozirom na veliko pomanjkanje krme. Več krme se da pridelati edino z umetnimi gnojili in z racionalnim obdelovanjem travnikov in čiščenjem pašnikov in planin. Podal je tudi nasvete glede nabave kmetijskih strojev in elektromotorjev za kmetijski obrat. Udeležba je bila precejšnja in zanimanje kmetovalcev za predmet predavanja živahno. Ta podružnica kaj pridno deluje v korist svojih udov in naj služi v zgled tudi drugim podružnicam na Gorenjskem.

URADNE VESTI.

VABILA

k občnim zborom podružnic Kmetijske družbe za Slovenijo.

O pomba: Opozarjajo se načelnikstva, da pravočasno pošljejo vabila in spored občnih zborov Kmetijski družbi, kajti za veljavnost teh je merodajen izpremenjeni § 30., po katerem morajo biti občni zbori podružnic 14 dni poprej razglašeni v družbenem glasilu z natančno navedbo kraja, prostora in časa. Vabila je poslati najmanj 10 dni pred izidom „Kmetovalca“.

Za volitev podružničnih zastopnikov za družbeni občni zbor je merodajen § 31., točka 6., po kateri se število udov, ki je merodajno za volitev zastopnikov, ravna po številu onih podružničnih udov, ki so svojo udnino plačali do 31. marca tistega leta, ko je družbeni občni zbor sklican. Če se pa družbeni občni zbor skliče pred 31. marcem, tedaj je merodajno število udov, ki so plačali svojo udnino do dneva, ko se je ta občni zbor sklical. Volitev delegatov pri tistih podružnicah, pri katerih niso še vsi udje plačali udnine do podružničnega občnega zbora, ki se vrši pred 31. marcem, je torej brez pomena.

SPORED:

1. Točke 1.—5. po § 31. družbenih pravil.
2. Slučajnosti.

I ljubno, p. Podnart, v nedeljo, 19. februarja 1922., ob devetih zjutraj v kaplaniji;

Lesce, v nedeljo, 26. februarja 1922., ob treh popoldne v hiši načelnika v Hlebcah, stev. 14.

Šmartno ob Paki, v nedeljo, 19. februarja 1922., ob poldevetih dopoldne v prostorih stare šole.

SPORED:

1. Točke 2.—5. po § 31. družbenih pravil.
2. Slučajnosti.

Ivanjkovci, v nedeljo, 19. februarja 1922., ob dveh popoldne v gostilni Kralj v Ivanjkovcih;

Marbreg in okolica, v nedeljo, 19. februarja 1922., ob treh popoldne v prostorih g. Sgerma v Vuliredu.

Vsak konjerejec in kovač mora imeti knjigo „Podkovstvo“, pouk kovačem in konjerejcem, ki jo je spisal živinozdravnik Lovro Tepina. V njej je dobiti vsa potrebna navodila kako ravnati s kopiti in kako morajo kovači umno podkovati konje in vole. Knjiga se dobi pri Kmetijski družbi in stane 45 K.

ZAPISNIK

odborove seje Konjerejskega odseka I. Kmetijske družbe za Slovenijo v Ljubljani, dne 28. decembra 1921.

Predsednik Zupančič ob polenajstih otvori sejo s pozdravom na vse navzoče odbornike, zastopnika vlade in žrebčarne ter poroča predvsem o seji konjerejskega sosveta, ki se je vršila dne 24. avgusta. V seji se razpravlja o določitvi in razdelitvi žrebcev za prihodnjo plemenilno dobo ter o premostitvi nekaterih plemenilnih postaj. Odboren je nadalje nakup 18 mrzlokrvnih in 4 toplokrvnih žrebčkov. Žrebčke, ki ne obetajo

p-stati dobri plemenjaki, se sklene izločiti in odprodati. Predsednik se je udeležil slavnostnega odlikovanja predsednika Kmetijske družbe za Slovenijo, gen. ravnatelja G. Pirca, z redom Sv. Save III. reda, ter mu je v imenu odseka čestital na visokem odlikovanju. Odborniku M. Dimniku, ki je izposloval pri okrajnem zastopu glavarstva za ljublj. okolico najvišji prispevek za premijski fond, se izreče zahvala.

Tajnik poda poročilo o letošnjih premovanjih in obračun o izplačanih svotah za premije, ki je razviden iz sledeče razpredelnice:

Dan	Kraj	Število privedenih konj v skupini					Skupaj	Obdarovanih v skupini					Razdeljenih		Izplačana vsota K
		I.	II.	III.	IV.	V.		I.	II.	III.	IV.	V.	dip'om	priznanje	
11./VI.	Bohinjska Bistrica .	15	10	11	3	—	39	12	8	6	2	—	2	9	2920—
12./VI.	Lesce	32	13	11	14	—	70	19	11	11	10	—	8	8	6740—
14./VI.	Kranj	14	8	10	5	3	40	8	7	8	5	3	5	5	5900—
22./VII.	Stari trg pri Ložu .	8	—	2	5	4	19	4	—	—	5	3	—	3	1600—
23./VII.	Ribnica	7	8	5	3	3	26	4	5	4	3	1	5	4	2250—
24./VII.	Ig	23	11	13	14	5	66	14	10	11	10	4	9	7	4860—
25./VII.	Mengeš	17	10	4	6	4	41	9	8	4	4	3	4	11	3140—
25./VII.	Št. Vid n. Ljubljano	16	4	6	8	3	37	9	4	6	8	3	4	7	3880—
27./VII.	Velika Loka	12	6	14	9	8	49	7	6	13	5	5	6	11	3620—
28./VII.	Mokronog	21	11	15	10	7	64	15	11	11	6	4	4	10	5060—
29./VII.	Črnomelj	5	—	3	1	2	11	4	—	—	1	1	—	—	660—
30./VII.	Novo mesto	9	6	5	6	3	29	7	5	5	4	3	4	8	2840—
31./VII.	Št. Jernej	49	30	35	22	4	140	21	19	16	10	2	10	15	7580—
Skupaj . . .		228	117	134	106	46	631	133	94	95	73	32	61	98	51050—

Nato se prečita in reši doše dopise. V proračun za prihodnje leto se postavi za premovanja svota 50.000 kron, za katero se sklene naprositi oddelek za kmetijstvo. Gg. vladni svetnik Pavlin in predstojnik odseka za konjerejo Černe opozarjata, da je letos računati s tem, da bo za premovanja razpoložljiva svota oddelka za kmetijstvo zelo nizka in da bo morda treba število premovanj skrčiti. Na vsak način pa je počakati na odobritev rednega proračuna, preden se določijo letošnja premovanja. Sklene se nadalje naprositi tudi vse okrajne zastope za prispevke k premijskem fondu.

Članarina se zviša na 2 din. 50 para (10 kron).

Vladni svetnik Pavlin opozarja, da je treba pri premovanjih strogo gledati na to, da imajo plemenske kobile dokazan rod po zaskočnih listih.

Srebrna kolajna za najlepšo mrzlokrvno kobilo, premovano na letošnjih premovanjih, kot darilo poveljnika drž. žrebčarne, se je priznala na predlog vlad. svetnika Pavlina Fr. Molju iz Vogelj. Molj, ki je odbornik Konjerejskega odseka in sosveta, se zahvali za podelitev kolajne, a jo stavi odseku na razpolago z željo, da jo prizna kakemu drugemu konjereju. Na to odsek sklene, da se kolajna prizna posestniku Florijanu Poharju iz Brezij za 9 letno žrebetno kobilo po 422 Ahorn, ki je dobila v Lescah I. darilo. Kolajno izroči pos. Poharju odsekov podpredsednik I. Žark.

Zaradi moštva v drž. žrebčarni, ki ga primanjkuje in ki po svojem civilnem poklicu ni vajeno konj, se sklene, da odsekovi zastopniki pri konjerejskem sosvetu predlagajo, naj se naprosi pristojna ministrstva, da se v bodoče, kakor je bilo to svoj čas vpeljano, kmečki sinovi že pri naborih asentirajo za žrebčarno; podčastniški kader pa naj bi bil stalen.

Glede kobilarne se po daljšem razgovoru, ki se ga udeleže preds. Zupančič, vladn. svetnik Pavlin in predstojnik Černe, sprejme predlog vladn. svetnika Pavlina, „da konjerejski odsek vztraja na tem, da se za slov. del države ustanovi kobilarne, da se dovoli za to potreben kredit“ z dodatnim predlogom podpreds. Žarka, „da se naprosi oddelek za kmetijstvo, da izposluje pri agrarni reformi primerno posestvo“. Podpolk. Ravnihar poroča o razdelitvi plemenilnih postaj in o požaru v žrebetišču na Brdu, pri katerem je en žrebček zgorel.

Za zvišanje subvencije oskrbnikom drž. žrebcev se sklene naprositi oddelek za kmetijstvo, da skuša dobiti od min. poljoprivrede potrebno svoto. Obenem se sklene, da se zviša skočnina za mrzlokrvne žrebce ter za toplokrvne na mešanih postajah in na Bledu na 100 kron (25 din.), za toplokrvne pa na 60 kron (15 din.). Po sklepu, da se bo žrebce, oddeljene za bodočo plemenilno dobo, za posamezne postaje pregledalo po seji konjerejskega sosveta, zaključil predsednik sejo ob dvanajstih 45 minut.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

Kmetijske družbe za Slovenijo.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 10 D na leto. Za inozemstvo 15 D. — Posamezna številka stane 50 para. Udje Kmetijske družbe za Slovenijo dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: inserat na pol strani 370 D, na 1/2 strani 150 D, na 1/3 strani 75 D, na 1/4 strani 50 D, na 1/8 strani 25 D. Vsaka beseda v „Malih naznanilih“ stane 25 par, najmanj pa skupaj 5 D.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Kmetijske družbe za Slovenijo; tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Kmetijski družbi za Slovenijo v Ljubljani, Turjaški trg št. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 2 Ljubljana, 31. januarja 1922. Letnik XXXIX

Kmetijska družba za Slovenijo ima za svoje ude v zalogi naslednje kmetijske potrebščine.

Vse cene so z ozirom na sedanje razmere popolnoma neobvezne.

Semena:

Seme krmilne pese, pristno severonemško blago, rdečo in rumeno mamutovko ali ekendorfovko po 6 Din kg, Oberndorfer in Leutewitzer po 7 Din kg. Semensko peso je Kmetijska družba naročila naravnost od svetovnoznanega vzgojevalca Metteja iz Quedlinburga v Severni Nemčiji. Opozorjamo ude posebno na elitno vrsto (Schlossware) Oberndorfer in Leutewitzer, ki jo na podlagi večletnih poskusov kar najbolje priporočamo in ki so pod jamstvom novih nemških norm k zakonu o kontroli semena.

Semensko deteljo, iz severne nemške lucerne kakor tudi domačo, družba že sedaj oddaja svojim udom. Oddaja samo najskrbneje čiščeno seme, ki je preiskano po Državnem preizkušališču v Ljubljani. Vreče po 100 kg so opremljene z izvornimi plombami tega zavoda, pa tudi za nadrobne pošiljate prevzame družba vsa jamstva glede čistosti in brezpredeničnosti. — Cene za semensko deteljo so naslednje:

domača detelja v celih vrečah po 100 kg	Din 30.— kg
„ „ v nadrobni oddaji	„ 32.— kg
semé lucerne v celih vrečah po 100 kg	„ 28.— kg
„ „ v nadrobni oddaji	„ 30.— kg

Pri nadrobni oddaji se računni posebej še poštnina in vrečico ali zavitek. Udje naj z naročanjem ne odlašajo, ker utegne družbi pičila zaloga poiti in pozneje navadno dobrega semena ni več po primernih cenah dobiti.

Semenska trava. Družba bo oddajala svojim udom dobre semenske trave iz Nemčije in Amerike. Sedaj se je družbi posrečilo nakupiti vagon semena deset raznih žlahtnih trav in obljubljeno ji je, da prejme pošiljatev preko Hamburga še pravčasno do setve. Ze sedaj sprejema družba od udov prijave in bo naročitev točno izvršila, v kolikor bo omenjena množina pač zadoščala zahtevam.

V zalogi bodo naslednje vrste:

rumena detelja	10.— Din za kg
bela detelja	20.— „ „ „
travniška bilnica	12:50 „ „ „
brezpredenični mačji rep	14.— „ „ „
pasja trava	20.— „ „ „
angleška ljulika, 844	9.— „ „ „
angleška ljulika, 843	12.— „ „ „
laška ljulika	11.— „ „ „
prvovrstna travniška mešanica	7.— „ „ „

Cene za semena veljajo za odjem najmanje 5 kg in se ovojnina in poštnina posebe računata. Ovojnina se računa po lastni ceni ter se ne sprejme nazaj, poštnina znaša od zavitek do 10 kg 10 dinarjev, od 10 do 15 kg 15 dinarjev, od 15 do 20 kg 20 dinarjev. Za povzete zavitke je plačati pri predaji razen pristojbin za zavitke še pristojbino za nakaznico. Radi visokih počstnih pristojbin priporočamo udom, da si semena prilično v Ljubljani osebno kupijo. Kdor tega ne more pa naj vsaj kupnino naprej vplača potom položnice 10712 na račun Kmetijske družbe pri poštnem ček. uradu, da si prihrani povzetih pristojbin. Prir računati pa mora vselej k poštnini še ovojnino 3 dinarjev od vsakih 5 kg poštnega ovoja.

Umetna gnojila:

Apneni dušik z 19% dušika, z oljem prepariran, po 180 Din 100 kg; dobi se v vrečah po 75 kg.

Gnojilna štupa iz mezdre, je pošla.

Kajnit z 12—15% kalija, v vrečah po 100 kg, razprodan.

Kostni superfosfat z 18% v vodi raztopne fosf. kisline po 170 Din 100 kilogramov z vrečami.

Rožena gnojilna moka. To gnojilo vsebuje 14-16 odstotkov dušika in 4 do 5 odstotkov fosforove kisline in je torej gnojilo prištetih med visokovredne vrste. Stane 180 Din sto kilogramov z vrečami vred.

Razklejana kostna moka z 30--33% fosforne kisline po 140 Din sto kilogramov.

Rudninski superfosfat s ca 16% fosforove kisline po 140 Din za 100 kg.

Surova kostna moka z 30% fosf. kisline, razprodana.

Krmila:

Lanene tropine z 38--42% beljakovin in maščobe so razprodane.

Lanene tropine v kolačih je Kmetijska družba že prejela. Cena je 2.40 Din za 1 kg z vrečami vred.

Ogrščine cele tropine (rapsove tropine) po 2.10 Din brez vreč. Te tropine v kolačih imajo enako redilno vrednost kakor lanene tropine. Zmlete ogrščine tropine se tudi dobijo in stanejo 2.20 Din za kilogram.

Otrobi in žitna moka za krmiljenje. Družba je prejela iz Bačke dobre pšenične otrobe, ki jim je cena 1.90 Din za en kilogram franko Ljubljana z vrečami vred. Tudi par vagonov žitne moke za krmo iz Bačke je došlo, ki stane 2.30 Din za 1 kg franko Ljubljana z vrečami vred. Vreče po 60 kg. Priporočamo udom nakup, ker je zaloga pičila.

Poklajno apno vsebuje 38% fosforove kisline od koje je 80% raztopljive, je zopet v zalogi. Tega prvovrstnega krmilnega apna iz kosti pri nas dolgo let ni bilo dobiti, dočim so udje močno zanj povpraševali. Cena poklajnemu apnu je v izvornih vrečah, težkih 80 kg po 4.75 Din kilogram, v manjših množinah po 5 Din kilogram. Za manjše pošiljateve na zunan se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 28 K za poštnino, zavoj, vozni list itd. Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. **Opozorjamo, da je poklajno apno nujno potreben dodatek h krmil. ker krmila nimajo dovolj rudninskih snovi; zlasti fosforove kisline, in da precipitiranega poklajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi, dragimi redilnimi štupami za živino.**

Ribja moka. Kmetijska družba bo imela kmalu v zalogi priljubljeno ribjo moko, ki je izborna močno krmilo za prasice in perutnino in ki je je oddala družba pred volno vsako leto svojim udom mnogo vagonov. Pri ribji moki, ki naj bo primerna za krmiljenje, je najvažnejše, da zanesljivo nima v sebi preveč tolaščobe in tudi ne preveč soli. Taka ribja moka vsebuje 50--60% beljakovin, 20--30% fosforokislega apna, le 1 do 2% tolaščobe in največ 3% soli. Povprečno vsebuje norveška ribja moka le po 2 odstotka soli, je torej absolutno revna na soli, kar je zlasti važno pri reji mladih prasičev, ki je zanje zelo kvarna. Cena ribji moki bo pri odjemu 100 kg v originalni vreči 8 Din za kg, na drobno 8.50 Din za kg. Opozorjamo na strokovni spis glede uporabe in učinka ribje moke, ki je izšel kot št. 41 Gospodarskih navodil.

Riževi otrobi, vsebuje 17% beljakovin in maščobe, tedaj enakovredne pšeničnim otrobom po 1.90 Din za 1 kg z vrečami

Vinogradniške in vrtno potrebščine:

Antiklor (gl. salojdin).

Bakrena pasta (Bosnapasta) 3.50 Din za kg v čebrih po 50 in 100 kg. Čebri se ne računijo posebej. Najboljši strokovnjaki priporočajo nakup tega najučinkovitejšega in lahko vporabljivega sredstva proti peronospori ali paležu na trti. (Gl. inserat).

Drevesne škropilnice za prevoz, razne kakovosti na izbiro po različnih cenah.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnibli, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. stane 30 Din kilogram, poštnina in ovoj posebej.

Gumijevi trakovi po 100 Din kg.

Gumijeve cevi $1\frac{1}{2}$ mm in $1\frac{3}{16}$ mm po 15 Din meter.

Modra galica je razprodana.

Natrijev tiosulfat (gl. salojdin).

Petrolfenol, sredstvo zoper krvavo uš, po 12.50 Din 1 kg v posodi kupca.

Rafija, majunga extrissima, po 9.50 Din kilogram.

Salojdin, (antiklor, natr. tiosulfat) preskušeno sredstvo zoper oidij, trtno plesnobo, po 7 Din za 1 kg.

Škropilnice (bakrene) za trte so zopet v zalogi. Cena 400 Din za komad.

Tobačni izvleček imamo zopet v zalogi. Cena zaklopnic po 5 kg 35 Din brez poštnine.

Zveplenokislo gline namesto galuna, kot dodatek galicnemu škropivu, ima Kmetijska družba v zalogi ter jo oddala po 1 Din kilogram. Izkušnje so pokazale, da lahko z dobrim uspehom za učinkovitost primešamo galici polovico **žveplenokisla gline** in si na ta način prihranimo polovico drage galice. Namesto treh ali dveh kil vzamemo na sto litrov vode le pol drugo ali eno kilo galice in ravnatoliko gline, apna pa kakor navadno, uspeh bo gotovo popolnoma isti, kakor ob polni mudi galice. Vporabo gline priporočamo zaradi tega, ker del ne odpre te brozge raz listje in trte tako hitro kakor navadno brozgo.

Zveplene ploščice ali žvepleni nabiček na jutli za zvepljanje sodov, najboljše, brez arzena po 7 Din kilogram, na azbestu po 11 Din kilogram.

Želatina za čiščenje vina po 45 Din kilogram.

Žveplalniki, nahrbtni in ročni, razprodani.

Razne kmetijske potrebščine:

Antlavit v varstvo setev pšenice, turščice, graha, grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi itd., je zopet došel in se dobi v zaklopnicah po 1 kilogram za 45 Din, pol kilograma za 25 Din, četrt kilograma za 15 Din, osminko kilograma za 10 Din, 50 gramov za 6.25 Din.

Jedilna sol, fino mleta je razprodana.

Modra galica je sedaj razposlana na vse podružnice, ki so se v smislu tozadevne objave v „Kmetovalcu“ z dne 30. oktobra l.l. pravočasno t.j. do 10. decembra zglasile. Tudi nekatere zakesnele prijave je Kmetijska družba izjemoma še vpoštevala, dasi je tržna cena med tem znatno poskočila. — Druge prijave je morala Kmetijska družba tudi še mnogo izpod dnevnih cen izvršiti. V glavnem so torej letos slovenski vinogradniki povsodi, kjerkoli podružnice pravilno delujejo in koder se objave v družbenem glasilu s primerno pazljivostjo čitajo, preskrbljeni s galico po 22 kron, to je po ceni, ki je dokaj nižja od splošno veljavne cene. Kmetijska družba s ponosom le konstatira suho dejstvo, da je s pravočasno nabavo modre galice letos prihranila slovenskim vinogradnikom nad tri milijone kron. V ožgled sedanje visoke cene (34 do 35 kron kg) pa priporoča družba ne le zamudnikom temveč tudi onim, ki imajo galico cenov v rokah, naj se v obilnejši meri poslužijo pri letošnjih škropljenjih **bakrene paste „Bosna“.** Z galico je treba varčiti in „Bosnapasta“ je zanjo nadomestilo, ki mu strokovnjaki in izkušeni vinogradniki na podlagi večletne uporabe pripisujejo polno enakovrednost. Glive peronospore uničuje **baker,** ki se v dokajšnji meri nahaja v modri (ali bakreni) galici, a tudi „Bosnapasta“ je sredstvo, ki vsebuje po natančni kemični analizi nad 15 odstotkov bakra, kar v svrhu zatiranja peronospore popolnoma zadostuje. Vrhutega pa je pripravljanje škropiva z „Bosnaasto“ dokaj enostavnejše nego ono z galicno-apneno brozgo: poslednjo je treba čimpreje porabiti, ker sicer ne učinkuje, dočim je škropivo iz paste „Bosna“ porabno in učinkovito tudi še po tednih. Tako ima vporabljanje bakrene paste gotove prednosti, ki to sredstvo kar najbolj priporočajo. Tudi vinogradnik, ki nima prav nobene modre galice, bo letos svoje trte lahko obvaroval pred peronosporo, če kupi pasto „Bosna“. Vsakemu vinogradniku pošlje družba na zahtevo brezplačno navodilo glede uporabe tega sredstva, ki se dobi pri družbi v lesenih čebrih po 50 in 100 kg po 14 kron kilogram. Na podlagi prepričevalnih, dobro uspelih poskusov z pasto „Bosna“ si prizadeva Kmetijska družba že več let, da bi vinogradnike odvrnila od kupovanja drage galice. To prizadevanje pa z ozirom na močno vporabljeno konzervativizem, ki ga družba nikakor nasplošno ne obsoja, doslej ni imelo zaželjenega uspeha in zato mora družba pač računati z razmerami: z od-

dajanjem modre galice ne more kratkoma in popolnoma prenehati, čeprav smatra pasto „Bosna“ za enako učinkujoče a cenejše sredstvo. Letos pa bi sigurno tekom škroplilne dobe še mnogim vinogradnikom pričelo zmanjkati modre galice in tedaj si bodo vsaj gotovo dobro premislili, predno si jo po sedanjih korostasnih cenah kupijo. Marsikdo bo tedaj rad segel po pasti

„Bosna“ in ne bo mu žal. Tvorniška cena za to sredstvo je K 20:— do K 21:— kg, Kmetijska družba pa ima zaenkrat še toliko paste „Bosna“ po gori označeni nizki ceni na zalogi, da upa žrjo izhajati za vso letošnjo porabo v Sloveniji. Večjim podružnicam pošlje družba na željo gotovo množino tudi v komisijsko zalogo.

Pred ogledalom more vsakdo vsaki dan opaziti kako se lepše in mlajše izgleda, ako se uporablja lekarnarja Feller že čez 25 let priljubljena in priznana sredstva za lepoto: Fellerova „Elsa“ pomada za lice, Fellerova „Elsa“ Tanochina pomada za rast las (2 lončka ene vrste teh pomad skupaj z poštnino 52 kron) Fellerovo „Elsa“-liljno mlečno milo, najboljšje „milo lepote“ 4 kosi poštnine prosto 98 kron. Eugen V. Feller, Stubica donja, Elsa trg št. 333. Hrvaško.

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati pol dinarja v denarju ali znakmah najmanj pa skupaj Din. 5.— sicer se naznanila ne objavijo. Upravništvo ne prevzame posredovanja.

Mlinske kamne,

sekane iz najboljšje bele, ostre skale, trde in srednje od 40 do 100 cm široke, po naročilu tudi večje, izdelujem zopet in prodajam po najnižjih cenah s pismeno garancijo. Leskovek Anton, posestnik in kamnosek, Sv. Jurij ob južni železnici pri Celju.

Priporoča se trdka

Josip Petelin, Ljubljana, Sv. Petra nasip št. 7. Edina tovarniška zaloga najboljših šivalnih strojev za rodbinsko in obrtno rabo. Istotam se dobijo vsi posamezni deli za šivalne stroje in kolasa, potrebščine za gospodinjstvo, krojače, čevljarje in sedlarje.

Ponudite vse porabne zlate

predmete, verižice, prstane, obeske, zapesnice, uhane itd. — kateri predmeti Vam ležijo doma in jih ne nosite, — trdiki F. Cuden, trgovina ur, zlatnine in srebrnine, Ljubljana, Prešernova ul. 1.

Pohištvo

za vse sioje dovršeno, trpežno in ceno kakor tudi vse vrste tapetniških del priporočata BRATA SFVER, Ljubljana, Gosposvetska c. 13. (Koliže).

Ambrož & Grošičar,

strugarska in strojno ključavničarska delavnica, Trnovski pristan št. 32, Ljubljana. Prevzema vsakovrstna popravila kakor tudi delno nova naročila in sicer: poljedelske stroje, mlino itd. ter vsa v to svrhu spadajoča dela. Vsa uročila izvršiva solidno in točno.

Kupujemo suhe gobe,

priporočamo pa vse vrste semenj za poletje in jesen! SEVER & KOMP., Ljubljana, Wolfova ulica št. 15.

Išče se šafarica

za večje vinogradno posestvo blizu Ptuja. Dobro stalno mesto. Plača od dogovora. Ponudbe s pričevali na upravništvo.

Živinozdravnik J. ŠOŠTARIČ

ordinira v Mariboru, Korošičeva ulica 7, vkaplja (ieže) žrebe, bike in marjase, gre tudi v oddaljene kraje.

Kole za hmelj in trte

ima naprodaj FR. FINK, Znojile, pošta Krka pri Stični.

Prodaj

brušovo in tepkovo žganje. Cena po dogovoru. Kupim dobrega konja brez napak. Franc Bezjak, Preska, pošta Medvode.

Dva mlada psa

8 tednov stara, bernardinske pasme in 6 let staro pisico iste pasme proda Matevž Svetina, posestnik v Žirovnici 7. (Gorenjsko.)

Dva voza

(1 dvovprežnega, 1 enovprežnega) in sani proda Anton Hočevar, posestnik Zg. Šiška 11.

Odpadki semenske detelje

naiboljša krma za goved, sicer pa tudi sposobne za posejevanje pašnikov, se dobe po Kron 500:— za 100 kilogramov pri Fran Pogačniku v Ljubljani, Dunajska cesta 36.

Večjo množino 2 do 3 letnih

smrekovih in borovih sadežev

kupi oskrbnitvo Neakloster sv. Peter v Savinjski dolini.

Mlade pse

bernardinske pasme, zelo lepe, sedaj 3 tedne stare ima za oddati v 3 tednih Rozalija Jesenko, posestnica v Žirovnici 2. Gorenjsko.

Vse poljedelske stroje

naiboljšje kakovosti prodaja „Agraria“, Dunaj 6. Rechte Wienzeile 1. Zastopnik H. Bien, Gut Barenhof, Brastovče.

Sadne divjake

nudi po zmerni ceni Drevesnica Gradšnik, Št. Janž-Velenje.

Brejo plemensko svinjo

eno leto staro proda Janez Boltežar, Črna vas 3. p. Ljubljana.

Samski majer,

ki se razume na vsa dela tudi s stroji, se išče za veleposstvo blizu Ljubljane. (Stari podčastniki imajo prednost.) Ponudbe poslati na „Upravništvo Kmetovalca“.

Kostanjev les

prosto vagon in večje množine v gozdu kupi I. Pogačnik, Ljubljana, Dalmatinova ul. 1./I. Posredovalci se dobro plačajo.

Kočija (Landauer)

na prodaj. Ogleda in poizve se Podvinom, pošta Mošnje.

Mlekarna in sirarna v Žireh

r. z. z n. z.

se je vsled sklepa občnega zbora z dne 31. julija 1921 razdružila. Pozivljajo se vsi upniki, da priglasijo svoje terjatve pri likvidatorjih Mlekarnice in sirarne v Žireh, r. z. z n. z. v likvidaciji.

Žiri, dne 28. decembra 1921.

Erznožnik Anton.

J. Lenger.

F. Peternel.

Sani,

tovorne, dvovprežne, skoro nove, proda I. Kandušer, Menges.

Kosilni stroj

v dobrem stanju kupim. Ponudbe na upravništvo lista.

Kupim

nekaj cepljenih domačih kostanjev za spomladansko sajenje. Ponudbe na Franc Zupan, Smokuč, p. Žirovnica.

Onim, ki ljubijo napredek! Stotokrat poplačan trud!

Opozarjamo kmetovalce na zelo dobro in lahko vporabljivo

GALIČNO PASTO „BOSNA“

ki je najbolj pripravno in po strokovnih izkušnjah najučinkovitejše sredstvo zoper peronosporo in druge rastlinske bolezni. Vporablja se lahko tudi mesto galice za škropljenje krompirja. Dobi se v čebrih po 25. št in 100 kg pri Kmetijski družbi za Slovenijo v Ljubljani.

Koranit

asbestni škriljevec, najboljšje sredstvo sedanjosti za pokrivanje streh in obloženje zidov. Tovarna v Karlovcu (Hrvatska).

Glavno zastopstvo za Slovenijo:

Fran Hočevar,

Moste, p. Žirovnica (Gorenjsko).

Stavbeniki, podjetniki, pokrivači in vsi, ki hočete imeti dobro pokrito streho, sigurno proti dežju, toči, snegu, požaru in viharju, zahtevajte oferte.

Naznanilo.

Naznanjam, da sem 31. decembra 1921 izstopil iz tvrdke Fr. Kalmus & F. P. Vidic & Komp.

Moja pisarna se nahaja od 1. jan. 1922 dalje

na Dunajski cesti št. 14

v Mathlanovi hiši zraven tvrdke Schneider & Verovšek.

Fr. Kalmus,

18

tovarna glinastih peči in štedilnikov.

Pripoznano najboljšje

mlinske kamne

kakor tudi kamne za ročne mlino in viteljne izdeluje in razpošilja v vseh velikostih

Fran Zdolšek

posestnik in izdelovatelj mlin, kamnov Št. Jurij ob južni železnici (Slovenija).

Cene zmerne!

Točna postrežba!

Tisoče ljudi v vseh deželah sveta uporabljajo že 25 let prijetno dišeči

Fellerjev „ELSAFLUID“

kot KOSMETIKUM

za nego zob, zobnega mesa, glave, kot dodatek vodi za umivanje, ker je radi svojega antiseptičnega, čistega in osvežujočega delovanja najboljšega učinka. Ravno tako je priljubljen kot blago delujoče in

zelo prijetno sredstvo za drgnjenje

hrbta, rok, nog in celega telesa. Je mnogo močnejši in bolje delujoč nego francosko žganje in najboljšo sredstvo te vrste. Tisoče priznanj! Z

zavitkom in s poštino za vsakega: dvojnate ali 1 specijalna steklenica 48 K.

Za prodajalce:

12 dvojn. ali 4 špec. steklenice . 168 K
24 dvojn. ali 8 špec. steklenice . 280 "
36 dvojn. ali 12 špec. steklenice . 394 "
poštine prosto na Vašo pošto. Kdor denar naprej pošlje, dobi popust v naravi.

Razno: Elsa obličje za kurja očesa 5 K in 7:50 K; Elsa menajoljni kličič 12 K; Elsa posipalni prašek 11 K; pravo Elsa ribje olje 85 K; Elsa voda za usta 36 K; Elsa lolonska voda 41 K; Elsa šumski miris 41 K; glicerin 6 in 30 K; Lysol, Lysol-form 30 K; kineški čaj; Elsa mrčesni prašek 15 K; strup za podgane in miši po 8 in 12 K.

EUGEN V. FELLER, lekarnar
Stubica donja, Elsatrg št. 333 (Hrvaško).

Sodi

za vino, žganje, olje, mast, med petrolej

za transport in shrambo ima vedno v zalogi vsako množino

Franjo Repič
sodarski mojster
Trnovo, Ljubljana

Istotam sprejemajo se v te stroko spajaloča napravila.

Solidno delo!
Cene zmerno! Točna potrežba!

Iv. Jax in sin

Ljubljana.

Gospodarska cesta
šivalni strojin
stroji za pletenje

Izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Lincu, Ustanovljena l. 1867. Vezenje ponužje brezplačno.

Pisalni stroji
„A D L E R“

Ceniki zastoj in franko.

Kolesa iz prvih tovarn:
DÜRKOPP, STYRIA, WAPPENRAD.

Vinometre „Bernadot“ — Asbeste bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipovo oglje Marmornat prašek — Modro galico — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tannin — Žveplo v prahu — Limonovo kislino — Vinsko kislino — Sodo bicarbono — Strupa proste barve itd. ima v zalogi po najnižji ceni

drogerija ANTON RANC

Ljubljana, Židovska ulica 1.

Lepota

kože, obraza, vratu, rok, kakor tudi lepa rast las se more doseči samo z razumnim negovanjem lepote. — Lekarnarju Fellerju je dospeljo na tisoče priznalnih pism iz vseh strani sveta!

„ELSA“ lilično mlečno milo najboljšo blago, najfinejšo „milo lepote“; 4 kosi z zavitkom in s poštino 98 K.

„ELSA“ obrazna pomada odstrani vsako nečistost kože, solčne pege, zajedance, nabore itd., naredi kožo mehko, rožnato-belo in čisto; 2 porcelanasta lončka

z zavitkom in poštino 52 kron.

„ELSA“ tanočina pomada za rast las krepki kožo glave, preprečuje izpadanje, lomljenje in cepanje las, zaprečuje prhut, prerano osivelost itd. 2 porcelanasta lončka z zavitkom in poštino 12 K.

Prodajalci, kateri naročijo najmanj 12 kosov od posameznih predmetov, dobijo popust v naravi.

Razno: Lilično mleko 15 K; brkomaz 8 K; najfinejši Hega puder drisa Klugerja v velikih originalnih škatljah 30 K; najfinejši Hega zobni prašek v patentiranih škatljah 30 K; puder za gospe v vrečkah 5 K; zobni prašek v škatljah 7 K; v vrečkah 5 K; Sachet-dišava za perilo 8 K; Schampoon za lase 5 K; rumenilo 12 lisikov 24 K; najfinejši parfem po 40 in 50 K močna voda za lase 58 K. Pri teh predmetih se računajo zavitek in poština posebej.

EUGEN V. FELLER, lekarnar
Stubica donja, Elsatrg št. 333, (Hrvaško).

Platin,
zlato in
srebro

kupuje tvrdka

I. AVGUSTIN

Dunajska c. 36

Ivan Komatič

prodajalec strojev
v Ljubljani, Gradlišče
št. 11, prtiličje.

priloroča kot dolgoletni zastopnik znane, dobre

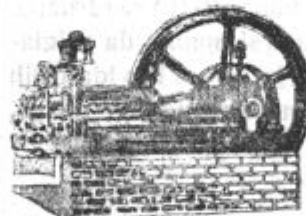
kmetijske stroje
(slamorenice, mlatilnice, gepeljne, slamo-

rezne nože) i. dr. Tudi imam v zalogi v Mariboru brzoparilnike vseh velikosti od 60 l dalje, s pocinkanim

parnim sodom. Genelino in mlatilnice se pri oddaji po dozovoru tudi postavlja (montira).

Gospodarska zveza
v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor.

Velika zaloga vsakovrstnih poljedelskih strojev.

iz najslavitejših tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tvornic „Welsla“.

Kmetijska družba

ZA SLOVENIJO

je izdala in prodaja naslednje knjige:

Zvezek	Cena K
2. Fr. Štupar: Apno v kmetijstvu	1.20
3. Fr. Štupar: Navodilo, kako je sestavljati poročila o letini	1.—
5. M. Kostanjevec: O užitini od vina in mesa	6.—
8. Boh. Skalický: Siljenje ali káljenje ameriških ključev	1.20
10. B. Skalický: Kmetijske razmere na Češkem	2.80
12. Pridelovanje in razpečavanje namiznega grozdja ter vzgoja trti na špalirju. (B. Skalický)	2.—
13. O sestavljanju in setvi travnih mešanic. (Weinzierl-Turk)	4.—
15. Steuert - Annik: Sosedna Razumnika konjereja	4.—
Živnozdr. Lovro Tepina: Podkovstvo, pouk kovačem in konjerejem	45.—

Kmetska posojilnica

lublanske okolice registrov. zadruga z neomejeno zavezo v LJUBLJANI

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti št. 18

Obrestuje hranilne vloge po **3%** (1)

vsakega odbitka rentnega davka katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad 115,000.000 kron.

Stanje rezervnih zakladov 1,200.000 kron.